FOTO

REDACTIE D. HELFFERICH

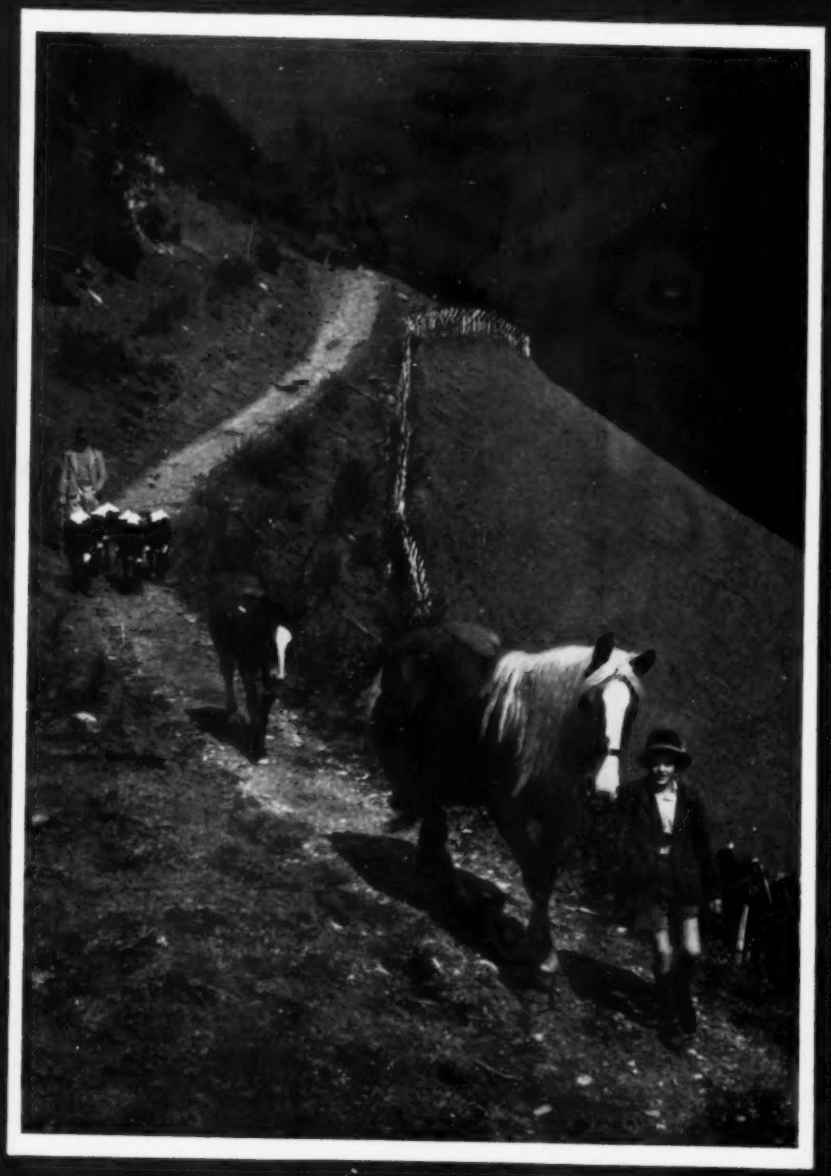

★ UNIVERSEEL TIJDSCHRIFT VOOR FOTOGRAFIE ★ UITGAVE C. MISSET N.V. DOETINCHEM ★

Kleurenfotografie thans binnen ieders bereik

Het grote succes van Gevaert Gevacolor kleurenfilm heeft het mogelijk gemaakt de prijs van Gevacolor Negative 6 x 9 te stellen op f 4.95 en Gevacolor Reversal 6x9 f 4.95. Iedereen die een camera heeft met lens F 3,5 F 4,5 of F 6,3, maakt thans met Gevacolor voortreffelijke kleurenfoto's zonder in hoge kosten te vervallen.
Vraag Uw handelaar hoe U perfecte kleurenfoto's maakt op Gevacolor. Hij kan U voorbeelden tonen van de schitterende kleurenfoto's, die op Gevacolor rolfilm gemaakt zijn.

Gevaert FILM

Het Gevacolor materiaal is voorradig bij vele goede fotohandelaren. Indien U dit wenst geven wij U gaarne het adres op van de voor U het dichtst bijzijnde handelaar, waar U Gevacolor kleurenfilms kunt kopen en alle gewenste inlichtingen zult kunnen krijgen.

N.V. HANDELSONDERNEMING GEVAERT – SCHEVENINGSEWEG 110 – DEN HAAG

PAPIERWARENFABRIEK

A. Dorgelo & Zonen

GOUDA

Speciaalfabriek voor

Verpakkingsartikelen

voor fotografen en fotohandelaren

★

FOTOMAPJES
FOTOZAKJES
ENVELOPPEN
in alle maten met en zonder strobordrug
KLEINBEELDMAPPEN
NEGATIEFALBUMS
voor kleinformaat 6 x 6 en 6 x 9 negatieven
BRIEFKAARTMAPPEN
ATELIERMAPPEN
NEGATIEFCOUVERTS
LOSBLADIGE REPORTAGE ALBUMS

Heren Industriefotografen vraagt monsters en prijzen van onze cellophane etui's.

PAILLARD

Opname-camera's:

H 16 Standaard-uitvoering, voor 16 mm film, in lederen koffer, voorzien van 10 × vergrotende en universeelzoeker

Revolverkop met objectieven:
Kern Yvar 1 : 2,8 f = 16 mm
Kern Switar 1 : 1,4 f = 25 mm
Kern Yvar 1 : 2,8 f = 75 mm

Op aanvraag ook leverbaar:
Kern Genevar 1 : 1,9 f = 25 mm
Kern Yvar 1 : 3,3 100 mm
Kern Yvar 1 : 4 150 mm

H 8 camera Standaard-uitvoering, voor 8 mm film, in lederen koffer. De camera is voorzien van 10 × vergrotende en universeelzoeker

Revolverkop met objectieven:
Kern Switar 1 : 1,5 f = 12½ mm
Kern Yvar 1 : 2,5 f = 25 mm
Kern Yvar 1 : 2,8 f = 36 mm

Vraagt inlichtingen bij Uw handelaar.

Import:

EERSTE NEDERLANDSCHE FOTOGROOTHANDEL VAN 1868

v/h **E. FISCHEL Jr N.V.**

Geldersekade 86—88 - AMSTERDAM-C
Tel. 45001 - 42834 - 45377

AKARETTE

Kleinbeeldcamera in licht-metalen uitvoering

★ Verwisselbare optiek
36 opnamen 24 x 36 mm
★ Centraal sluiter met snelheden van 1 sec tot en met 1/300 sec en B
★ Ingebouwde zelfontspanner en gesynchroniseerd flits-contact
★ Filmsper-inrichting met automatische sluiterspanning
★ 2 Ingebouwde zoekers resp. voor normaal- en tele-objectief

Verkrijgbaar met de ondersteande objectieven:

Schneider-RADIONAR 50 mm f 3.5 (coated) f 217,50
Schneider-XENAR 80 mm f 3.5 (coated) f 247,—
Schneider-XENAR 45 mm f 2.8 (coated) f 298,—
Schneider-XENON 50 mm f 2 (coated) f 365,—

Alleenimporteur:

ANIMEX-HAARLEM

DU PONT VARIGAM*

universeel vergrotingspapier

SPECIALE INTRODUCTIE-SET, BEVATTENDE:

A. 25 vel 8" x 10" cartondik „Varigam" DL. papier

B. 2 „Varigam" filters (no. 3 zacht en no. 7 normaal contrast)

C. 1 „Varigam" filterhouder

D. 1 „Varigam" Safelight filter

E. 1 „Varigam" instructieboekje

Eén papiersoort doet het werk van vele andere

Ter introductie van dit universeel vergrotingspapier is thans bij Uw fotohandelaar een speciale set „Varigam" universeel contrastpapier tegen zeer lage prijs (fl. 22.50) verkrijgbaar.

„Varigam" stelt U in staat van elk bruikbaar negatief afdrukken te maken in de verlangde gradatie .... zacht, normaal of hard. De contrast-gradatie wordt bepaald door het gebruik van verwisselbare filters, welke gemakkelijk op de lens van het vergrotings-apparaat aan te brengen zijn. U kiest slechts de filter, die U het gewenste papier-contrast moet geven. Het is niet langer noodzakelijk een voorraad van diverse papiergradaties aan te leggen voor negatieven van verschillend contrast. Dat betekent besparing van tijd, geld en bergruimte.

„Varigam" wordt op dezelfde wijze behandeld als normaal papier. Wanneer U geen filters gebruikt, is het een normaal-werkend vergrotingspapier. Waarom niet eens kennis gemaakt met dit unieke fotopapier, vooral nu U profiteren kunt van de speciale introductie-set? E. I. du Pont de Nemours & Co. (Inc.), Photo Products Department, Export Sales, Wilmington 98, Delaware, U.S.A.

Alleenimporteurs: **ANIMEX - HAARLEM**

* REG. U.S. PAT. OFF.

Du Pont Fotografische Producten

FILMS • PAPIER • CHEMICALIËN

DU PONT

150 Jaar

BETERE PRODUCTEN VOOR MEER WELVAART ... DOOR CHEMIE

ILOCA Ia

met Iliter 2,9, volgesynchroniseerd, rompontspanner en sperinrichting met Prontor S sluiter

f 169.–

ILOCA IIa

met Iliter 3,5, volgesynchroniseerd, rompontspanner en sperinrichting met Prontor S sluiter. **Gekoppelde Duitse** kleinbeeldcamera voor slechts

f 274.–

ILOCA STEREO II

met 2 Iliter objectieven 1 : 3,5 f = 3,5 c.M., beeldgrootte 24 x 23 mm

f 470.–

Vraagt Uw fotohandelaar inlichtingen

Importeur :

BOAS Foto-Import

Groenburgwal 69 - Tel. 35684 - 35863 - Amsterdam-C.

STICHTING

„DE NEDERLANDSCHE FOTOVAKSCHOOL"

's-GRAVENHAGE - JAN VAN NASSAUSTRAAT 100

De Nederlandse Fotovakschool deelt mede, dat begin September a.s. zullen aanvangen :

1. GROTE LABORANTENCURSUS
   Deze leergang vormt het eerste en grootste deel van de opleiding in de vakfotografie, de fotohandel en het smalfilmbedrijf.
2. VOORBEREIDENDE CURSUS
   ter inleiding tot bovenstaande leergang. Deze cursus komt tegemoet aan hen, die hun tekort aan onderwijs willen aanvullen.
3. ONTWIKKELINGSCURSUSSEN
   a. fotochemie, b. sensitometrie, c. donkerekamertechniek, d. foto-optiek, e. kennis van fotografische materialen, f. elementaire electrotechniek, g. kleurenfotografie.
4. PRACTIJKCURSUS RETOUCHEREN
   Practische avondleergang voor beginners en iets gevorderden, die geheel is afgestemd op de eisen van de practijk.
5. CURSUS KLEURENFOTOGRAFIE
   Na de degelijke instructielessen wordt in een grote, uiterst modern ingerichte donkerekamer, voorzien van vier speciale kleurvergrotingsapparaten, gewerkt. De resultaten zijn verrassend.

Op aanvraag (met vermelding van verlangde cursus) worden prospectussen en inlichtingen gaarne verstrekt door de Administratie der School.

Veilinggebouw „DE VIJZEL"

Keizersgracht 616 - Amsterdam - Tel. 37167

FOTO, KINO FILMS EN INSTRUMENTEN

kunnen dagelijks bijgevoegd worden

Magazijngoederen, Winkelinventaris e.a. kunnen ook ter plaatse door ons geveild worden — Vraagt condities

Makelaar N. C. A. J. Groenendijk, Veilinghouder

LERO

Sinds 1898

Via de fotohandel leverbaar

„LERO 222"

VLOEIBAAR ADHAESIEF

v. h. krimp- en rekvrij opplakken v. foto's

Zie het artikel v. d. heer Helfferich in FOTO d.d. Juli 1950 en van wijlen de Heer C. J. van Ledden Hulsebosch in FOCUS van 20 Aug. 1949

Thans ook in tubes leverbaar

Alleenvertegenw. voor Nederland : „TOM PAPIER", Nieuwe Hilversumseweg 4, Bussum

CHEMISCHE FABRIEK „LERO" DUIVENDRECHT
TEL. OUDERKERK A/D AMSTEL 365 (K 2973)

Een moderne camera voor moderne mensen

De Voigtländer Vitessa 24 x 36 mm

Bliksemsnel paraat, zich plotseling voordoende „snapshot" mogelijkheden vast te leggen — voorbestemd voor snelle opnamesetjes — echter ook uitstekend voor zorgvuldig overwogen artistieke opnamen — zeer onafhankelijk van de lichtomstandigheden door combinatie van zeer hoge lichtsterkte met verbazende scherptepresstatie — buitengewoon geschikt voor kleurenopnamen — en bij dit alles bijzonder eenvoudig in de bediening.

Vitessa met Ultron F 2 in Compur Rapid van 1 : 1/500 sec. met flitslichtcontact

PRIJS f 523.-

Voigtländer VITESSA

Door inruil verkregen CAMERA's

Praktiflex 24x36 mm met Berthiot F 1.5 met tas	f 225,00
Futura 24x36 mm met Elor F 2.8 coated met synchro-contact	f 325,00
Kodak Retina I A 24x36 mm met Xenar F 3.5, coated, gesynchroniseerd	f 225,00
Contax 24x36 mm model 1951 met Sonnar F 2.0 coated, gesynchroniseerd, in tas, als nieuw	f 895,00
Exacta 24x36 mm met lens 3.5 niet coated, vooroorlogs model — in tas	f 395,00
Retina IIA 24x36 mm met Heliogon 2.0 allerlaatste model, in tas	f 445,00
Wirgin 24x36 mm met Cassar 2.8 coated, in compur met flitscontact	f 89,00
Philips 6x6 cm in tas	f 45,00
Aiglon 6x6 cm met Angénieux F 4.5, snelheden 1/10—1/150 sec en B	f 75,00
Ikoflex 6x6 cm met Zeiss Tessar F 3.5, mod. 1951	f 495,00
Argoflex 6x6 cm met Argus F 4.5 coated in paraattas, als nieuw	f 195,00
Venatet 6x6 cm met F 7.7	f 15,00
Lederen paraattas voor idem	f 8,50
Super Ikonta IIA 6x6 cm met Tessar F 2.8 coated gesynchroniseerd, met bel.meter in tas, model 1951	f 695,00
Rolleicord 6x6 cm met Triotar 4.5 met paraattas	f 175,00
Agfa Isolette 6x6 cm met Apotar 4.5 coated, Prontor S, gesynchroniseerd, in tas	f 135,00
Zeiss Ercona 6x9 cm met Novar F 4.5 in Junior sluiter	f 75,00
Agfa 6x9 cm met Radionar 4.5, coated, in Pronto gesynchroniseerd met tas	f 125,00
Drepy 6x9 cm/4x6.5 cm met F 4.5 flitscontact en zelfontspanner	f 85,00
Goerz 8x10.5 cm met Dogmar F 4.5 in Compur	f 29,50
Mentor Reflex 9x9 cm met Tessar 6.3—15 cm met chassis, flimpack-chassis en tas	f 49,00
Universal-zoeker voor Leica	f 95,00

VERGROTINGSAPPARATEN

Durst 24x36 mm volautomatisch met lens F 3.5 in prima staat	f 550,00
Vena 24x36 mm met lens F 4.5 grote grondplank	f 165,00
P.M.P. 24x36 mm met lens F 4.5 iris-diafragma, grote grondplank en hoge zuil	f 125,00
Omag 6x6 cm met lens F 4.5 dubbel-condensor	f 350,00

KLEINBEELDPROJECTOREN

Technica voor dia's 5x5 cm en filmstroken 24x36 mm met lamp 50 Volt 250 Watt en transformator	f 225,00

ONDERDELEN VOOR DE ROLLEIFLEX F 2.8

Filters in geel, groen oranje en U.V.	f 12,50 per stuk
Duto filters	f 22,50 per stuk
Zonnekappen	f 12,50 per stuk
Rolleinaren no 1 of no 2 compleet	f 60,00 per stuk

FOKA N.V.

Admiraliteitsstraat 8 abc. — 2e Middellandstraat 25
Telefoon 22242 - 24422 - 54044
ROTTERDAM

7e Jaargang no 8 - Augustus 1952

FOTO

WAARIN OPGENOMEN
„KLEINBEELD FOTO"

UNIVERSEEL TIJDSCHRIFT VOOR FOTOGRAFIE

Officieel Orgaan van de Bond van Nederlandse Amateur Fotografen Verenigingen.
Officieel Orgaan van de Nederlandse Fotografen Kunstkring.
Redactie: D. Helfferich.

•

Redactie adres: IJsselkade 24, Doetinchem. Telef. 341 en 342. Redactieraad: Dr H. J. van Opstall, Dr J. J. M. van Santen, G. A. W. Wagenaar, N. C. A. J. Zomer N.F.K.

•

Uitgave: Uitg. Maatschappij „C. Misset" N.V., Doetinchem; postgiro abonnementen 502259, postgiro advertenties 502260; postgiro afdeling Boekhandel 502258. Postrekening voor België, Antwerpen no 308163. Telefoon Doetinchem 341 (3 lijnen).

•

Verschijning: Maandelijks op de Vrijdag omstreeks het midden van de maand, behoudens bij bijzondere evenementen.
Abonnementsprijs: *f* 9,90 per jaar bij vooruitbetaling voor leden van bij de Bond van Nederlandse Amateur Fotografen Verenigingen aangesloten verenigingen en clubs - voor niet-leden *f* 11,— per jaar bij vooruitbetaling; voor het buitenland (behalve België) *f* 12,50. Abonnementsprijs voor België frs 225 per jaar bij vooruitbetaling. Losse nummers *f* 1,—, in België frs 20.

•

UIT DE INHOUD

	blz.
Plezier in de levende dingen	201
Nog eens: Hangmannen	202
Nieuwe apparatuur	203
Korte mededelingen	204
Op de Snijtafel	206
J. H. den Boestert N.F.K.	211
Helsinki	219
Bondsnieuws	223

Foto op de omslag van A. B. Creutzberg, Utrecht

VAN DE REDACTIE

Wat hier thans geschreven wordt is eigenlijk wat kinderachtig voor een man, die al aardig op weg is, Adam gezien te zullen hebben, maar Uw redacteur heeft op het ogenblik zo'n plezier in zijn eigen werk. U zult zich herinneren dat destijds door hem de vertaling verzorgd werd van „Ontwikkelen", een boek dat sedertdien uitverkocht geraakte, zodat hij besloot zelf een boek over ontwikkelaars te schrijven, niet alleen voor het negatief, doch ook voor het positief.

Nu heeft Uw redacteur een kleine ervaring als publicist, en een iets grotere met auteurs van romans e.d., en de laatsten hebben hem al doen ervaren, dat voor hen de personen die zij schiepen, ook werkelijk gaan leven. Tegenover de belletrie zo sterk afstekende nuchtere kost als metol-hydrochinon-soda en pyrocatechol-potas pleegt dat te enen male te missen, maar nu is het Uw redacteur overkomen, dat hij zich opnieuw verdiepen ging in de ontwikkelstoffen, omdat hij ze nu eenmaal een voor een, en daarna in diverse combinaties, aan het Geachte Gezelschap dat De Lezer heet, moet voorstellen; hierbij heeft hij zich opnieuw bezig gehouden met hun karakter en hun hebbelijkheden en zijn zij evenzeer tot leven geraakt.

En daarin hebben wij nu zo'n plezier. Een zuiver, romantisch plezier, dat wij nooit van die reductie-familie verwacht hadden, omdat een boek schrijven (als dit) meer weg heeft van strafwerk maken.

Deze ervaring is even boeiend als die van de amateur in spe, die eens mee mag in de donkerekamer, en dan uit het schijnbare niets een foto ziet opbouwen in een schaaltje vocht, hetgeen zo sterk bij hem aanspreekt dat de fotografie ook hem, korte tijd later, niet meer loslaat. Het is even boeiend als dat imitatie-toonscheidend procédé voor de doorgewinterde amateur, die met een onbewogen gezicht foto na foto uit het „niets" van ontwikkelaar en latent beeld oproept, en die nu, om de contrasten te verzachten, zijn velletje bromide éérst in de ontwikkelaar stopte, en het dán, nat en wel, onder zijn vergroter legt en gaat belichten. Wat in de schaal heel gewoon was, wordt nu, op dat vergrotingsbord, iets wonderlijks, als hij het papier doodstil liggen laat.

Datzelfde is dus Uw redacteur overkomen: hij sprong er dagelijks mee om als goede bekenden, doch nu hij ze aan een ander uitleggen moet, zijn ze weer nieuw, en levend, die ontwikkelstoffen.

Als dat boek ooit nog eens af komt, hopen wij van harte, dat dit leven de drukpers weerstond en leven bleef. Al is het maar heel weinig. Omdat het voor een ieder zo plezierig is, met levende dingen te werken. Dingen die men begrijpt en waarvan men met een zoet lijntje bést wat gedaan kan krijgen, als je ze maar een beetje goed kent.

„HANGMANNEN"
zijn ook maar mensen!

Om de draad op te nemen waar U eindigt, geachte heer Desmond: deel te mogen uitmaken van een jury kan inderdaad buitengewoon prettig zijn en gewoonlijk komt er aan de jurytafel dan ook wel eens een grapje om de hoek kijken. Zó genoeglijk is een jury-bijeenkomst doorgaans zelfs, dat ondergetekende, een half uur vóór de aanvang op Schiphol gearriveerd, zich niet ontzag om de welwillende, zij het enigszins kostbare medewerking van een taxichauffeur in te roepen, teneinde nog precies op tijd zijn plaats aan de jurytafel te kunnen innemen.

Ofschoon die taxi langs zijn woning reed, kon er nog geen minuutje af om eerst even vrouw en kinderen te begroeten na die buitenlandse vliegreis.

Maar dat jurylid kan, als het beslist moet, zeer serieus en stipt zijn. En het tijdstip van een jurering, dat weken te voren in gemeenschappelijk overleg wordt vastgesteld, zou hij niet minder belangrijk willen achten dan de jurering zelf. Overigens moge het bovenstaande slechts aantonen hoe gewetensvol ondergetekende zijn taak als jurylid opvat, al heeft hij (volgens zéér weinigen) er een handje van, om — vooral op critieke ogenblikken — door het maken van een (uiteraard volkomen misplaatst) grapje zijn evenwicht te bewaren.

De eer van jurylid te mogen zijn was overigens geen nieuwtje voor hem, want die viel hem reeds vele malen te beurt en zijn oordeel werd steeds gewaardeerd en gerespecteerd.

Maar dat waren ook altijd jury-bijeenkomsten in de prettige sfeer van volledige harmonie....., waar ettelijke mopjes werden gemaakt, zonder enig nadeel voor wie of wat dan ook. Integendeel!

Doch bij mensen met weinig gevoel voor humor werken grapjes natuurlijk als een rode lap op een stier, indien ze worden gemaakt tijdens een zo plechtige aangelegenheid als een jury-bijeenkomst. Daar moet immers zo veel botweg worden afgekraakt, dat de lach er beslist niet kan worden geduld, evenmin blijkbaar als een hoge waardering voor iemands werk, al acht een jurylid zulks op zijn plaats. Zó denkt althans onze heer Desmond er over.

Het jurylid had toen de euvele moed zijn hoge waardering min of meer toe te lichten met de opmerking, dat hij de desbetreffende persoon op die foto zo'n aardig meiske vond. En na ruim een jaar gaat hij nóg gebukt onder het odium van totaal geschift te zijn.

Het gewraakte damesportret nu, het „mooie grietje", achtte ondergetekende zúlk voortreffelijk amateurwerk, dat menig vakfotograaf stellig in staat zou willen zijn om in zijn etalagekast uitsluitend foto's van dit niveau te laten prijken. Hij zei dus „tien", uit de grond van zijn hart en zonder blikken of blozen.

Dát ging sommige aanwezigen echter te ver, want er was immers nog geen enkele „tien" uitgedeeld.

Onder de indruk van het voorgevallene trachtten enkele aanwezigen, die niet tot de jury behoorden, hem er nog van te overtuigen dat die foto allerverschrikkelijkst „loog": het wás helemaal geen „aardig grietje". En zij, blijkbaar zeer bekend met de bewuste dame, kwamen zelfs als onweerlegbaar bewijs met een andere foto van haar aandragen, die volgens hen „eerlijk" was.

Het jurylid verkeerde toen enige tijd in het onzekere of het hier inderdaad een fotowedstrijd, dan wel een schoonheidswedstrijd betrof en hij had oprecht spijt van zijn grapje, zonder evenwel reeds in volle omvang te kunnen bevroeden welk een ellendige nasleep dit voor hem zou hebben.

Naar thans voldoende gebleken is, was dat grapje echter de oorzaak, dat met één slag zijn reputatie als fotograaf en — erger nog — als vrouwenkenner naar de haaien waren!

Het geval is danig heroddeld en natuurlijk ving ook dat jurylid er wel eens wat over op. Daarbij groeide dat belachelijk onbelangrijke voorvalletje fantastisch, tot grote voldoening van de heer Desmond en hen die mede achter deze schuilnaam schuil gaan.

Ingeval U het wérkelijk niet wíst, mijnheer Desmond — want U bent er ten slotte niet bij geweest — dat jurylid heette niet meneer Jansen, maar het was Nico Zomer.

En U vindt het toch wel goed als hij U mijnheer Desmond noemen blijft, al heeft dat jurylid persoonlijk iets tegen een schuilnaam?

Wat zou hij daar trouwens mee moeten beginnen, want iedereen weet immers wel wie „technische perfectie" van foto's aan zijn laars lapt, in tegenstelling tot (foto's van) „aardige grietjes"? Dat jurylid voelt zich niet eens zo erg beledigd door Uw ingezonden stuk in „FOTO". Het is nu eenmaal zo, dat niemand zichzelf als jurylid kan opwerpen, doch moet worden uitgenodigd alvorens zulk een taak te mogen vervullen. Daarom werpt U niet zozeer een blaam op hém, doch indirect veeleer op het B.N.A.F.V.-bestuur, dat zulk een gewetenloos mens immers nimmer als jurylid had mogen kiezen. En dat grieft hem nu zó, dat hij het wil opnemen voor het Bondsbestuur, dat zonder enige twijfel volkomen te goeder trouw heeft gehandeld.

Ten slotte, mijnheer Desmond, Uw suggesties omtrent toekomstige benoemingen van juryleden zijn toch óók maar als grapje bedoeld, hè? Dat is nog een veel grappiger grapje dan dat van het „aardige grietje" en de foto die „loog". Zeker niet onverdienstelijk, want er zijn vast wel hangmannen die elke maatregel zullen toejuichen, welke beoogt het aantal inzendingen zo klein mogelijk te houden, opdat er voldoende tijd beschikbaar blijve om grapjes te maken, respectievelijk deze op de juiste wijze te savoureren, waardoor ze beter verteerbaar zouden zijn.

NICO ZOMER N.F.K.

★

DE CATALOGUS VAN DE FILMOSOUND-LIBRARY VAN ANIMEX

U kunt er uren mee bezig zijn en zult zich in die tijd niet vervelen met het bladeren, lezen en kijken in de nieuwe catalogus van huurfilms, die Animex (Haarlem) heeft uitgegeven. Het is een losbladig boek geworden in een royale uitvoering, waarin over de „stock" van meer dan 2000 films, grote en kleine, allerlei wordt verteld.

Het begint met de groep die men in de bioscoopwereld de „hoofdfilms" noemt; en daarin komen we vele titels tegen die om de een of andere reden onze aandacht trekken. Want daar wordt het prachtige filmwerk van Robert Flaherty aangekondigd; filmwerk van jaren her, maar allerminst verouderd: „Man of Aran". Daar zijn enkele technicolorfilms uit de Britse productie van de laatste jaren, als „Caesar en Cleopatra" of „Henry V", de eerste naar Shaw, de tweede naar Shakespeare. Er naast staan komische films, als met Laurel & Hardy, uit de productie van de onverslijtbare Hal Roach; er is „Jamaica Inn" van Hitchcock en „It happened tomorrow" van René Clair; met daar tussendoor weer onvervalste „westerns".

En haast nog interessanter is de lange lijst van korte films. Tekenfilms (ook in kleuren), showfilms en komisch bijwerk bij tientallen; daarnaast een belangrijke collectie wetenschappelijke en culturele films.

Nu is het verhuren van 16 mm films een bedrijf vol haken en ogen. Eén enkele huurder kan op één dag een kostbare copie in zulk een staat brengen, dat er bij een volgende voorstelling moeilijkheden ontstaan. Animex heeft natuurlijk óók met dergelijke dingen te kampen, maar garandeert toch niettemin dat men elke film in perfecte conditie verstuurt; dus dat men elke gehuurde film zonder méér op de projector plaatsen kan. Een andere plezierige zaak is, dat men bij elke aangekondigde film de waardering er van in punten heeft aangegeven, voor wat betreft de inhoud, het beeld en het geluid. Nu is de waardering van een film natuurlijk zeer afhankelijk van persoonlijke inzichten (en hebben wij persoonlijk bijvoorbeeld bezwaar tegen de korte film „Gevecht tussen leeuw en tijger"; want het is onwaar wat men ons daar vertellen wil: in de Indische rimboe loopt géén leeuw in dezelfde val als een tijger), maar uit ervaring weten wij dat die waarderingscijfers met veel zorg zijn vastgesteld en dat men er houvast aan heeft. Ook worden alle gegevens omtrent de keuringen (centrale, Katholieke en leger-keuringen) en omtrent bepalingen bij de voorstelling overzichtelijk gegeven, zodat daarover geen misverstanden kunnen zijn en veel geschrijf vermeden wordt. En sinds de vorige catalogus heeft men het systeem van „populaire programma's" (tegen aanlokkelijke prijzen) ingevoerd; een aantrekkelijkheid temeér. Animex doet, via de Filmosound-library, goed werk ten dienste en ten bate van de smalfilm.

Kl.

NIEUWE APPARATUUR

HET STA-PAL-STATIEF

is van Nederlands fabrikaat. Er kwam een samenwerking tussen het ingenieursbureau Bosch & Noltes, de fotograaf Louis van Beurden en Boas Fotogrootthandel, allen in Amsterdam. Eersteling uit deze samenwerking is dit Sta-pal-statief: een wonder van een instrument, waarin 1001 mogelijkheden zijn verwerkt. Op wélke ongewone wijze U de camera ook richten wilt: het kán er mee! Het grootste bereik is 50 cm boven ooghoogte; de constructie is bijzonder sterk en stevig: onwrikbaar staát de zwaarste camera. En toch: licht van gewicht en gemakkelijk vervoerbaar.

Wij kregen hierover van de vakman Louis van Beurden een lange brief, want ten slotte was hij de man, die het initiatief nam voor dit kostelijke stuk werk. Wij halen er uit aan:

Mij stond al lang voor de geest, dat veel wat wij vakfotografen moeten kopen veel te duur en vaak niet practisch is. Bovendien U weet het, vooral groothandel en grote-handel in Amsterdam beweren in den treure dat wat in Holland gemaakt wordt slecht moét zijn. Geloof mij, dat bij deze stand van zaken er heel wat water door de Amstel gevloeid is voordat BOAS enthousiast en overtuigd was, voordat de fabriek Bosch en Noltes (een jarenlange klant van mij) er iets „commercieels" in zag etc.

Wel — de beurs bewees het. Men wás enthousiast — zeer zelfs. Zelfs uit het buitenland kwam serieuze belangstelling, met name Engeland. Toen het eerste proto-type gereed was heb ik tot mijzelf gezegd: Weg met enthousiasme, nu eerst en voor alles grondige kritiek. Uitproberen tot en met. Wel dat gebeurde en dan komen er allerlei kleine gebrekjes naar voren, die een glad en wrijvingsloos werken in de weg staan. Toen deze er „uitgeschud" waren, genoteerd en verwerkt, heb ik er een collega bij gehaald, die ik al jaren ken en waardeer om zijn messcherpe kritiek (als het om materiaal gaat), die mij altijd voor elke aankoop adviseert en een beminnelijke collega is, n.l. Jaap d'Oliveyra.

Geloof me, dat de angst die ik nog over het welslagen mocht hebben, volkomen verdween, toen hij na het gebruikelijke kritisch gemorrel en uitproberen droogweg zei: „Je kunt mij er meteen voor één opschrijven; één ding echter . . . . ."

Wel dat ene ding was een goede opmerking en werd meteen in de constructie opgenomen.

Wat rest nu nog? De kritiek die ik op de beurs hoorde bepaalde zich tot enkele punten, die nu verwerkt zijn: de kop heeft nu ook Engelse draad, het handle aan het draagvlak wordt langer en iets meer „vlees" om de bevestiging. De poten waren open van onder en te scherp — wegzakken in weiland, krassen op de vloer. Hiervoor was geen tijd bij de constructie (gieten van rubber) doch het resultaat krijgt stevige, practische rubbervoeten.

Ten slotte wordt door gebruik van duraliminium — zonder de stevigte aan te tasten — nog goed wat op het gewicht bespaard.

Daar het als kino-statief gedacht is (hm . . .), aangeprezen en verkocht wordt komt de belasting slechts op 4 %, zodat de prijs komt te liggen dik beneden de *f* 200.— in de winkel.

Summa summarum: Dit is de eersteling uit een serie (lees artikelen) etc. Daarbij krijgt ook de amateur ruim zijn deel, practisch, goed, sterk en toch goedkoop!

De *Proximeter* is een nieuw instrument dat bedoeld is voor camera's met ingebouwde afstandmeter of meetzoeker. Het is immers zo dat zulk een instrument veelal niet werkt binnen de afstand van 1 m of daaromtrent en dat in elk geval dan het zoekerparallax-verschijnsel hinderlijk gaat worden. Maar nu kan men voor allerlei camera's (Leica, Agfa Karat, Contax, Retina, Iloca, Vito III e.a.) de Proximeter krijgen, die evenals een geel filter of een zonnekap met één handbeweging op het objectief geplaatst wordt. Met het model no 1 heeft men dan een instelbereik verkregen van 1 m tot 50 cm; model II geeft de mogelijkheid om te werken van 50 cm tot 33 cm; een combinatie van beide legt de afstand van 25 tot 33 cm voor ons open. Hoe dat gaat? Simpelweg door prisma-werking, natuurlijk; maar het voldoet prachtig; even eenvoudig als op grotere afstanden, stelt men nu in voor macro-opnamen en bij het maken van repro's; ook iedere parallax-werking is opgeheven. De typen verschillen nogal van vorm; het Leica-type heeft twee ronde platen; het Iloca-type b.v. daarentegen is rechthoekig. De vertegenwoordiging is in handen van de fa J. Sanders, Santpoort. Behalve voor de Agfa-camera's; want dat type importeert Agfa-Photo. En voor de Iloca-camera wordt de Proximeter geïmporteerd door Boas Fotogrootthandel, Amsterdam.

Het *Kurbella-statief* is een pracht van een kino-statief en wordt geïmporteerd door Meijlinks Fotogrootthandel. Statieven hebben vaak nog één moeilijkheid: de hoogte-verstelling. Die is bij de Kurbella op een fantastische wijze opgelost. Men kan de benen bij een lichte druk in- en uitschuiven op elke gewenste hoogte. Maar dat niet, als het statief met zijn poten op de vloer komt; zodra de voet de bodem raakt staat de betreffende statiefpoot onwrikbaar vast, zonder dat er ook maar aan één schroefje gedraaid hoeft te worden. Omgekeerd: men tilt de poten van de vloer en kan zonder merkbare krachtsinspanning weer uit- en inschuiven . . . . ! Tel daarbij nog, dat het statief een pracht van een slinger-inrichting heeft, waardoor men het zwenken van de camera met de gelijkmatigheid van een uurwerk kan doen geschieden!

De *Milograf* is een hulp-apparaat voor de vergroter en staat ten dienste van degenen, die van één negatief grote hoeveelheden vergrotingen moeten maken. Bij een belichtingstijd van ½ sec kan men een productie van ca 1500 stuks per uur bereiken. Deze belichting gebeurt dan automatisch door één druk op een knop, waarna eveneens automatisch het belichte papier wordt uitgeworpen en de schacht zich opent om een nieuw vel te ontvangen. Importeur: J. M. Magnée, Amsterdam.

Heinekens Projectieschermen, van Nederlands fabrikaat dus, worden weer in nieuwe modellen geleverd en hebben een nieuwe vertegenwoordiging gekregen in de fa Dr A. H. C. van Senus, Rotterdam.

28 AUGUSTUS A.S.

is de sluitingsdatum van de FOTO-wedstrijd

KLEINFORMAAT VRIJE ONDERWERPEN

Ditmaal komen dus alleen de kleinformaatwerkers (negatief-formaat tot en met 24 x 36 mm) voor de jury.

Alle andere inzendingen reserveren wij voor de wedstrijd Vrije Onderwerpen, die 28 October sluit. Zij, die hun inzending tussentijds terug willen hebben, ontvangen die prompt na hun verzoek.

Ditmaal dus: het kleinformaat, geheel onder-ons, en wij zullen speciaal letten op goede technische afwerking en toepassing der vrije visie, die deze wendbare camera mogelijk maakt.

Fotowedstrijd voor militairen. Door de Dienst Welzijnszorg Leger, Frederikkazerne, Van Alkemadelaan, Den Haag, is een fotowedstrijd uitgeschreven, die zich deelt in een groep A (de beginners) en een groep B (de gevorderden). Elk onderwerp is welkom, een groep apart zal door de jury gevormd worden voor het onderwerp: de geestigste foto uit het militaire leven. Formaten: 6 x 6 of groter. Deelneming kosteloos, aantal inzendingen: onbeperkt. Inschrijvingsformulier is verplicht, en verkrijgbaar bij de Welzijnsofficieren.
Inzendtermijn: 1 Juli t.e.m. 15 September 1952; adres: Dienst Welzijnszorg Leger, Frederikkazerne, Van Alkemadelaan, Den Haag. In de linkerbovenhoek vermelden: *Fotowedstrijd.*
Door inzending verleent men de Dienst Welzijnszorg Leger het recht van publicatie, waarvoor het negatief kan worden opgevraagd.

★

Kodak tikte ons op de vingers, dat wij zo weinig van hun voortreffelijke producten gezegd hebben in de nabeschouwing van Film en Foto. Niets lag minder in onze bedoeling, en zeker heeft de kleinbeurswerker er recht op te weten, dat er een Baby-Brownie bestaat tegen een prijs, die volstrekt voorloorlogs is (nl. een tientje). Men wijst ons op de Brownie-serie (de 6—20's in 5 modellen en de inderdaad voordelige — en goede — Retinette.
Nu wij dit veld van camera's met wereldnaam opnieuw overzien, moeten we toegeven, te kort geschoten te zijn. Inderdaad moet de kleinbeurswerker hieraan ook zijn aandacht besteden. Mocht hij filmen, dan is de Brownie Movie zeker ook in zijn bereik.

De Filmstrookonderneming Fipron te Amsterdam zond ons een drietal monsters: „Doornroosje", „Ik werk bij de K.L.M." en „Ouwehands Dierenpark". Deze stroken, die voor zeer geringe prijs verkrijgbaar zijn, blijken van technisch heel goede kwaliteit te zijn, hier en daar hoogstens iets zwaar van toon in de zwarten. Wij zouden niet alleen voor het onderwijs, doch zeker ook aan „de particulieren" willen zeggen: hiermee is wat te doen, om de kosten behoeft U het niet te laten. Als men nu toch een projectortje heeft.....

Meteor Apparatebau gaf in zijn huisorgaan Juni '52 o.a. interessante gegevens over een prachtige installatie voor ontwikkelen van Agfacolor-negatief en een hoogglansmachine met infraroodstraling.

Op 14 Juni opende S. Michielsen zijn derde zaak, en wel in Bilthoven; de andere twee zijn in Utrecht. Ook hier nog onze gelukwensen.

De foto op blz. 155 van ons Juni-nummer bleek niet van de heer De Munnik, doch van de heer A. P. Engelse van de A.F.V. Rotterdam te zijn. Het spijt ons, dat dit — overigens geheel buiten onze schuld — verkeerd werd weergegeven. Door dezelfde oorzaak werd onder de foto op pag. 155 genoemd als van de A.F.V. Geleen, dit moet zijn Eindhoven.

Nog een fout is er te signaleren (en wij willen ook dit de Algemeen Secretaris van de Bond niet aanrekenen, hij is steeds precies genoeg), nl. dat de foto op pagina 194 van deze jaargang niet is van A. F. Bemelmans, doch van G. Aukes in Eindhoven.

WIJ ONTVINGEN:

Van de N.V. Agfa-Photo een bericht, dat met ingang van 1 Augustus de *prijzen voor kleurenfoto's* volgens het Agfacolor-negatief-positief-procédé (ook voor de films) zijn *verlaagd.* Wij juichen dit van harte toe.

Van de N.V. Kodak uitstekende propectussen van de (nieuwe) *Reliant*, de *Royal Magazine* (filmopneemcamera's), de projectoren *Kodascope 8—7ta* en *Pageant* (voor geluid) en de *Kodaslide Table Viewer.* Nieuw is ook de Brownie Movie, die evenals al deze apparatuur uit de V. S. geimporteerd wordt.

Bausch and Lomb hebben een nieuw objectief voor filmcamera's uitgebracht met een soort revolverkop, die drie lenzen kan introduceren. Het staat beeldcombinatie toe van de aldus gevormde drie objectieven.

De V.V.V. Gorinchem organiseert van 15 Juli t.e.m. 15 October een *fotowedstrijd* voor al of niet ingezetenen. Ingezonden moeten worden karakteristieke stadshoekjes c.d. en gezichten op de stad. Minimum-formaat 6 x 9, hoofdprijs *f* 40 en 22 lagere. Folder bij: V.V.V. Gorinchem, Krijtstraat 16, aldaar.

De N.V. Agfa-Photo had op 26 Juni plotseling het overlijden te betreuren van haar gewaardeerde medewerker en vertegenwoordiger, de heer W. Voster.

★

STEREOFOTOGRAFIE

Het doet mij genoegen dat u poogt de stereografie weer meer populair te maken. Naar aanleiding van het artikel getekend G. W. in „FOTO" van Februari j.l. dat handelt over het bezien van stereo-afdrukken, zonder behulp van een kijker, zou ik het volgende willen opmerken: bij de poging de beelden tot dekking te brengen kosten de laatste millimeters de meeste moeite, nog afgezien van het feit dat personen met een oogafstand kleiner dan de beeldafstand (± 65 mm) de beelden in het geheel niet op elkaar kunnen krijgen, tenzij ze in staat zijn divergerend scheel te kijken. Waarom dan niet bij de afdrukken, die bestemd zijn om zonder kijker bekeken te worden, de ruimte tussen linker en rechter beeld weggelaten en desnoods nog iets van het beeld besnoeid, zodat de afstand zo klein mogelijk wordt? Een dergelijke afdruk zal ook zonder bezwaar met de kijker bekeken kunnen worden. Dan is er nog de manier die toegepast wordt om stereo-negatieven te bekijken, n.l. het convergerend scheel kijken (het rechter oog bekijkt het linker plaatje, het linker oog bekijkt het rechter plaatje). Dit is veel gemakkelijker daar men dan helemaal geen moeite heeft om het oog op het beeld in te stellen, men kan het plaatje zelfs van zeer dichtbij bekijken, hetgeen met de rechtuitkijkmethode vaak mislukt, daar de beelden spoedig weer uit elkaar gaan wijken. Om stereo-positieven op deze manier te bekijken zouden de linker en rechter beelden dus verwisseld moeten worden, hetgeen ze onbruikbaar maakt voor de kijker. Maar in beide gevallen blijft het bezwaar dat zonder kijker het beeld niet op de juiste afstand (= afstand negatief tot lens van opnamecamera) kan worden bezien, tenzij de opname gemaakt zou worden met lenzen die een brandpunt van ± 25 cm hebben, maar dan wordt de beeldhoek weer erg klein.
Maar misschien behoeven we het niet zo nauw te nemen, want als de belangstelling eenmaal gewekt is gaat de liefhebber toch over tot diapositieven die met een kijker bekeken worden.

J. H. DE HULLU.

GESTOLEN SMALFILMCAMERA'S

Op de tentoonstelling „Film en Foto" te Amsterdam zijn uit de stand van de firma Animex ontvreemd twee Bell & Howell opnamecamera's, nl.:

Model 605-A model Sportster met 12½ mm F : 1,4 TT & H-lens met instelvatting en 4 snelheden en enkelbeeldbelichting.
Nummers der camera's: 6618 — lensnummer 361682, en 6733 — lensnummer 364430.

Heren Fotohandelaren wordt hierbij verzocht, indien deze camera bij hen wordt aangeboden, de firma Animex, c.q. de plaatselijke politie hiervan in kennis te stellen.

GESTOLEN

uit de etalage van Kino-Fotohandel G. J. de Roos, Noordwijk aan Zee: Contaflex met Sonnar F : 2 (gebruikt), No ?, 1 Kodak Retina 1a, No 428236 F : 3,5, 1 Voigtländer Perkeo II No 5246889..

Gelieve bij ontmoeting betrokkene (tel. 2713) of politie te waarschuwen.

EEN NIEUWE PRINSEN-METER

De bekende Simson-meter van het Laboratorium Prinsen is thans gekomen in een nieuwe, ietwat luxueuzere uitvoering; de naam is dan ook Simson-Lux geworden. Dat „Lux" heeft allereerst betrekking op de uitvoering, maar heeft evenzeer iets te maken met „licht": want deze meter heeft een wat sterkere magneet gekregen en de wijzer er van is daardoor rustiger geworden. De vorm en afwerking zijn eleganter en het kastje is niet zwart, maar van een fraaie wijnrode kleur. Met een fraaie metalen ketting kan men de meter om de hals hangen en deze daartoe beveiligen tegen vallen en verlies.

FILMPROJECTOR ALS DIA-LANTAARN

Bij lezingen, demonstraties en dergelijke meer kan men soms een bijzonder resultaat bereiken door er allereerst lantaarnplaatjes te vertonen en dán een smalfilm.

Voor de man die het moet verzorgen is het systeem echter vaak minder plezierig. Dat hij twee apparaten mee moet dragen is reeds een bezwaar, maar méér practische moeilijkheden komen nog voort uit het feit dat die beide projectoren veelal elk hun eigen standpunt willen innemen.....

En nu toonde de heer Loeb van Cinon N.V. uit Amsterdam ons een interessant *dia-voorzetstuk*. Men neemt de projectielens uit het smalfilmtoestel, zet er dit voorzetstuk voor in de plaats — en kan van hetzelfde punt uit dia's of filmstroken in Leica-formaat projecteren op practisch ook dezelfde beeldgrootte.

Men weet dit te bereiken door het licht uit de projector allereerst op te vangen in een verzamellens en het weer te richten via een dubbele condensor. De projectielens heeft een brandpuntsafstand van 135 mm, en deze bewerkt dat we de juiste verhouding in beeldgrootte krijgen: het is een Rodenstock Trinar.

Nu moeten we eerlijk zijn en zeggen dat de lichtsterkte niet overmatig is, maar goed.

Die lichtsterkte hangt uiteraard voor een groot deel af van de hoedanigheden van de smalfilmprojector. Voordelig is natuurlijk een projector waar men tijdens deze dia-projectie het drijfwerk kan uitschakelen en daarmee het lichtverlies via de vlinder. Vele apparaten kan men door een kleine „operatie" wel zó inrichten dat niettemin de koeling blijft werken, ook al zet men het drijfwerk stop.

Voor niet te grote ruimten is dat alles echter niet nodig. Hoe vaak gebeurt het niet, dat men in een klein zaaltje genoegen neemt met een beeldgrootte van 1 tot 1½ meter en nog projecteert op een pareldoek of een goed plastic scherm, terwijl men tóch de beschikking heeft over een lichtsterke projector. En in die gevallen doet dat voorzetstuk uitstekend dienst. Een plezierig geval is voorts dat de aanschaffingsprijs nog een stuk beneden de *f* 100 blijft.

★

Als U abnormaal grote vergrotingen te maken hebt en geen bakken daarvoor, koop dan een paar latten van 5 à 7 cm hoog en een lap plastic doek. Sla een spijkertje door de latten en maak er de gewenste opstaande kant van. Leg die op tafel, en leg de plastic doek er in, en over deze randen. Voor het leeggieten moet U vindingrijk zijn, maar hier is een tip: Knip in een der hoeken een gaatje, en plak dat aan de buitenkant met leucoplast weer dicht. Dat kunt U er af trekken zodra nodig. En er weer opplakken. Anders maakt U van het doek — bij dat gaatje — een tuutje en bindt dat met touw af.

Wij kunnen dit veilig publiceren zonder ons de woede van de fotohandel op de hals te halen, omdat zij nu geen grote bakken meer verkopen, want door deze surrogaat-bak worden hun kansen verhoogd om groot papier te slijten.

Het National Bureau of Standards in Washington heeft een nieuwe proefkaart ontwikkeld voor het bepalen van het scheidend vermogen van objectieven, zowel bij hoger als laag contrast, zonder daarvoor de proefomstandigheden te wijzigen. Men schijnt dus naar normalisatie te streven voor dit proefobject. Dit zou toe te juichen zijn.

Spoelen niet meer nodig? The Signal Corps Laboratories in Fort Monmouth (U.S.A.) heeft een nieuw ontwikkelingsprocédé ontwikkeld. Men gebruikt waterdicht papier (dat dus niet nat wordt) en verkort daarmee de droogtijd. Het belangrijkste is evenwel een ontwikkeling in een amidolontwikkelaar, daarna stopbad, en dan een verblijf van twee minuten in een thioureum bevattend stabilisatiebad. De negatieven verdragen zeer grote hitte en vochtigheid en verbleken niet. Het thioureum zet het onontwikkeld gebleven zilverhalogeen om in een ongevoelige en transparante verbinding.

Alb. J. Brusse in Enschede, die op 13 Juli 65 jaar werd, is een begrip geworden. Op 4 Juli 1908 leverde hij zijn eerste serie persfoto's aan de krant. Hij is zéér populair in de gehele provincie, maar speciaal in Twente en bekend als „de dove persfotograaf". Jarenlang heeft hij de Nederlandse pers van foto's voorzien, speciaal was hij als serie-fotograaf voor diverse geillustreerde bladen werkzaam.

Er gaat nu nog geen Zondag voorbij of hij is met fototoestel op een der voetbalvelden bij de goal te vinden.

Wij wensen hem nog vele jaren van zulk een gezonde activiteit.

★

Wij kunnen het echt niet nalaten te constateren: Héb ik 't je niet gezegd? Er komt nl. een bericht binnen, dat Keulen definitieve standplaats der *Photokina* zijn zal, doch bovendien: dat de eerstvolgende Photokina *pas in 1954* zal worden gehouden; teneinde de internationale fotografische industrie een langere voorbereidingstijd te geven om zich op deze wereldjaarmarkt voor te bereiden.

Wij zijn niet bepaald enthousiast over de wijze waarop vakfotografen doorgaans reclame trachten te maken via advertenties, want meestal gebeurt dat op een nogal conventionele manier. Maar een aardige advertentie vonden wij in Friesland:

> *Sedert drie generaties*
> *tovenaars met wit-en-zwart:*
> *Foto Weyers — Heerenveen.*

DIENST DER BONDS-RONDREISCOLLECTIES

Aan de verenigingen zijn 7 rondreisroutelijsten gezonden, benevens het reglement voor het verzenden van Bonds-Rondreiscollecties. Na mijn vacantie zullen nog 4 rondreisroutelijsten worden verzonden. Deze routelijsten hebben alle betrekking op de fotocollecties, die de Bondswedstrijden 1952 hebben opgeleverd.

Bij deze fotocollecties komen in het aanstaande seizoen nog twee buitenlandse; één uit Amerika en een F.I.A.P.-collectie. Deze laatste is waarschijnlijk slechts tot 1 December ter beschikking van de Bond. Van een grote vereniging heb ik bericht gekregen, dat men moeite wil doen een fotocollectie ter beschikking van de Bond te stellen. Deze meegerekend komen er in totaal 12 collecties het volgende seizoen beschikbaar. Het vorige seizoen was dit aantal 15, zodat het aantal beschikbare collecties thans minder is. Welke vereniging heeft nog een fotocollectie beschikbaar? En welke vereniging kan mij aan een kleurendiacollectie helpen? Tot heden heeft de Bond nog geen beschikking over een collectie projectieplaatjes!

Hoewel de invullijsten 6 Juli ingeleverd moesten worden, heb ik sommige lijsten nog niet terugontvangen. De verenigingen, die geen lijsten inzonden, komen dus niet voor op de toegezonden invullijsten. Stelt men het op prijs dat de namen van die verenigingen voorkomen op routelijsten, die nog worden toegezonden, dan moeten de invullijsten worden teruggezonden.

Als er een enkele keer een onregelmatigheid met de verzending plaats heeft, onderzoek ik, waar die onregelmatigheid heeft plaats gehad. Ik heb dan enkele malen het verzoek gekregen de onkosten, die een vereniging nodeloos maakte, te regelen. Dit ligt niet op mijn weg. Mijn taak is alleen de verzending der collecties te verzorgen.

Mag ik de verzorgers van de Bondscollecties vragen het reglement nog eens nauwkeurig na te lezen? Dit zal ongetwijfeld de verzorging ten goede kunnen komen!

Wie geen invullijst ontvangen heeft kan deze nog aanvragen aan de beheerder der collecties. Evenwel zal pas na mijn vacantie zo'n lijst worden toegezonden.

De beheerder der Bonds-Rondreiscollecties:
L. T. DE BRUIN,
Emmawijk 15, Zwolle

Op de Snijtafel

Foto's voor deze rubriek kunnen te allen tijde worden gezonden naar redactie FOTO, Uitgevers-Mij „C. Misset" N.V. te Doetinchem, met vermelding links boven op de enveloppe: Snijtafel. De heer Hens verzamelt deze foto's, en kiest daaruit om zijn onderwerp te illustreren. Men houde er rekening mee, dat zij aldus lang in portefeuille kunnen blijven. Zend niet groter in dan 13 x 18 of 18 x 24 maximaal, liefst ongemonteerd. De beste foto uit de oogst van elke maand wordt door de heer Hens gewaardeerd als Foto van de Maand, en door ons met een premie (deeltje ter keuze uit de Foto-serie) beloond. Zend goed werk in, het behoeft niet volmaakt te wezen, maar het moet wel iets willen uitdrukken.

HET ENTHOUSIASME VAN DE BEGINNER

Op enkele jaren na is het een halve eeuw geleden, dat ik mijn hart verpande aan de fotografie. Je kunt je hart op alle mogelijke wijzen verpanden: aan een mens, een dier, een liefhebberij, aan de kunst, wetenschap of techniek, maar zeker is dat „liefde" overwint en bergen kan verzetten. Er is in die halve eeuw veel veranderd; de wereld is steeds kleiner geworden en de techniek staat voor niets meer. Ik kan mij als de dag van gisteren nog herinneren, hoe ik verlangend naar de post uitzag, toen ik eens een fotocatalogus besteld had. De komst er van was een evenement, je was er dagen zoet mee, je las en bekeek haar van voren naar achteren en van achteren naar voren en het viel heus niet mee om een *f* 5.— of *f* 10,— op de meest economische wijze te besteden. Wanneer je als schooljongen over weinig zakgeld beschikt, maar overloopt van liefde voor je liefhebberij, dan word je vindingrijk en als je dan toch een 30 × 40 vergroting wilt maken en geen schalen van die afmeting hebt, dan maak je ze zelf van carton, van binnen met was bestreken en dan gaat het ook. Dan zie je er niet tegen op om 's Zondags om 6 uur op te staan en niet voor 's avonds laat met je hobby te eindigen. Die tijd ligt ver achter mij, maar de mooie herinnering er aan blijft. Een platenbox kostte in die dagen *f* 3.— en je kon voor *f* 9,50 reeds een 9/12 klapcamera kopen. Je was er de koning te rijk mee en je nam de onscherpte aan de vier hoeken op de koop toe, als vanzelfsprekend. En dan maakte je portretten van ooms en tantes, je liet je er niet voor betalen, want je was geen vakfotograaf, maar toch kreeg je wel eens iets voor je fotopotje, ook al krioelde het portret van fouten. Ik geloof dat ze na aflevering heel gauw naar de prullemand verhuisden, maar met dat al kon je je fotolaboratorium (een hoekje van de kelder) verrijken en van meer utensiliën voorzien.

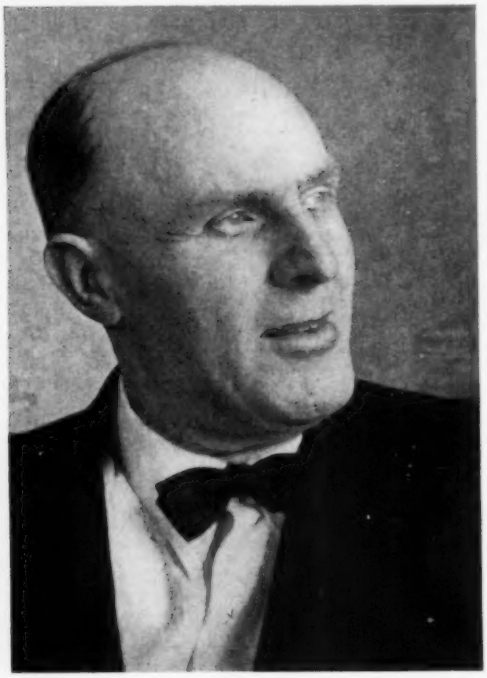

„Portret" P. G. G. te A.

Het was een mooie tijd en in het land der blinden — een provincieplaatsje in het zuiden van ons land — was éénoog koning.

Ik moest hier onwillekeurig aan denken, toen ik enkele keren de foto-kinobeurs in het R.A.I.-gebouw te Amsterdam bezocht. Wanneer dit nummer verschijnt, behoort zij alweer tot het verleden, door de bezoekers betreurd, maar door de standhouders wellicht toegejuicht, want bij de uitzonderlijke tropische hitte zal er menig zweetdruppeltje gevallen zijn. Of ik er als jongen genoten zou hebben? Neen!, want ik zou hetzelfde gevoel hebben gehad als een amateur-schilder die een tentoonstelling van Rembrandt en zijn tijdgenoten bezoekt om tot de conclusie te komen, dat het maar beter is heen te gaan vanwege het hopeloze van zijn eigen kunnen. Nu gaat natuurlijk iedere vergelijking mank, want ik heb hier niet zo zeer in de eerste plaats de geëxposeerde foto's op het oog, dan wel de fotografische apparaten, zoals camera's, objectieven, vergrotingslantaarns en alles wat verder tot de uitrusting van een fotograaf behoort. Het was een fotobeurs, die er wezen mocht en een smulpartij voor de echte liefhebber, mits hij de zon in het water kan zien schijnen en de lust kan bedwingen om iets van al dat schoons te kopen. Nu loop ik gevaar dat de fotohandel deze uitlating helemaal niet aardig vindt, maar ze is toch heus niet kwaad bedoeld. Ik heb bv. zo'n dubbelcassetje van de Linhof-camera in handen gehad. Een juweeltje! Je zou er zó drie kopen, zelfs al had je geen Linhof-camera, maar de prijs was *f* 44.— per stuk. Over de prijs van de camera zelf met wat er zo bijbehoort — pl.m. *f* 2.000 — wil ik eigenlijk maar niet eens spreken. Het een was nog mooier dan het ander. Met een der organisatoren sprekend, werd de verzuchting geuit: „hoe krijgen wij

„Mien" II

„Mien" I

H. P. M. C. te G.

de gewone amateurs hier binnen?" Mijn antwoord er op is: Maak één grote gemeenschappelijke stand, waarop voor iedere beurs en voor iedere amateur van de allereerst beginnende tot de gevorderde werker iets van zijn gading te vinden is. Begin met het goedkoopste en allereenvoudigste en ga geleidelijk naar boven met vermelding van het fabrikaat. Verwijs op die stand naar de stands van iedere firma afzonderlijk en voor de gemiddelde amateur zal die gemeenschappelijke stand het criterium — het uitgangspunt — zijn van waaruit trips naar de afzonderlijke stands gemaakt kunnen worden. Want uit die verzuchting heb ik menen te mogen constateren, dat deze beurs ook bedoeld is voor de amateur. Maar zelfs de knapste werkers zijn financieel niet in staat om voor hun hobby de bedragen beschikbaar te stellen die met de aanschaffing van die technisch volmaakte specimen gemoeid zijn. Veel van hetgeen getoond werd, is te luxueus, alleen voor de vakman bestemd.

Al met al was het de moeite meer dan waard deze beurs te hebben bezocht, waar men met één bezoek lang niet uitkwam.

Prospectussen en folders in overvloed en geen rechtgeaard amateur kan de verleiding weerstaan deze mee te nemen. Een vos verliest wel zijn haren, maar niet zijn streken.

Maar al die materialen vormen tezamen slechts het middel om tot het doel, i.c. de foto, te geraken. En aan de geëxposeerde foto's heeft de amateur zijn hart ook kunnen ophalen: de 12e internationale Focussalon, de prijswinnaars van de „foto van de maand" door dagbladen uitgeschreven, van de verenigingswedstrijd „Film en Foto", de N.F.K.- en de vakfotografeninzendingen.

Men moet tegenwoordig wel een kei zijn om uit te blinken, om met iets nieuws voor de dag te komen en misschien is dat wel de hoofdoorzaak van de extreme uitingen op fotografisch gebied.

Bij de vele inzendingen voor „de Snijtafel" was er een van een H.B.S.-leerling, oud 15 jaar, die mij enkele proeven van zijn fotografisch kunnen toezond en die mij aan mijn eigen beginperiode deed terugdenken. Een echte foto-enthousiast, die, wanneer zijn hobby achteraf blijkt van blijvende aard te zijn, het nog ver kan brengen. Ik zou in herhaling vervallen, wanneer ik voor U nog eens de aandacht vestigde op de steeds toenemende rol die de fotografie in onze hedendaagse maatschappij vervult, maar wat zelfs voor mij als H.B.S.-leraar nieuw was, is dat op een der Amsterdamse H.B.S.-en (een H.B.S. tot op zekere hoogte op moderne leest geschoeid) fotograferen *als vak* — zij het ook facultatief — op de lesrooster voorkomt. Nu er één schaap over de dam is, zullen er wel meer volgen en wat dit voor de verbreiding van de fotografie tot gevolg heeft, is thans nog niet te schatten. Maar het feit alleen dat dit heeft plaats gehad, dat de eerste schrede gezet werd, is iets dat niet onderschat mag worden. Het is een groot succes voor de fotografie dat men van onderwijs-zijde de betekenis er van hoe langer hoe meer begint te beseffen.

„Portret" is een proeve van bovenbedoelde foto-enthousiast. Hij schrijft er bij, dat dit het portret van zijn muziekleraar is en dat iedereen die de foto ziet de gelijkenis uitstekend vindt. Dit is op zichzelf reeds een prachtig resultaat en een succes voor de maker. Goede gelijkenis, die over de hele linie, dus niet alleen door enkele kennissen van het slachtoffer erkend wordt, is

een eerste vereiste. Een portret, hoe goed gelijkend ook, kan aan de andere kant zoveel tekortkomingen vertonen, dat het als geheel toch niet bevredigt; tekortkomingen bv. wat houding, verlichting, plaatsing in het beeldoppervlak, achtergrond, toonwaarden, stofuitdrukking, scherptediepte betreft.

U ziet dat het nogal een respectabel aantal factoren zijn, die mede het eindresultaat bepalen. Een goede gelijkenis betekent, dat men in een afbeelding het karakter van de persoon getroffen heeft, nog daargelaten dat niet iedereen, hetgeen ik reeds eerder heb aangehaald, eenzelfde persoon eender ziet. Behalve dan de goede gelijkenis, waar *ik* niet over kan oordelen, is de plaatsing in het beeldvlak zeer goed te noemen. Bovendien behoort deze stand zeker niet tot de eenvoudigste, waar de kop trois-quart en het lichaam vrijwel recht van voren wordt gezien. Ook hierin is de fotograaf geslaagd, terwijl tevens de achtergrond, laat het dan een behangselkriebeltje zijn, te aanvaarden is. De verlichting, 1/3 schaduw, 2/3 licht, is een gebruikelijke norm, een standaardnorm, die voor een beginner steeds aan te bevelen is. Als nu de maker, mocht bij deze critiek onder ogen krijgen, zich maar niet op de borst gaat slaan en denkt dat hij er is, want iedere critiek is relatief. Een jongeman van die leeftijd die zelf vergroot, die geen kunstlicht gebruikt en dit met een oude Retina heeft weten te bereiken, verdient wel een woord van lof. Ik ben er van overtuigd, dat hij met deze critiek toch niet tevreden is en zeker zal zeggen: „alles goed en wel. U hebt nu alleen het goede genoemd, maar ik stel veel meer prijs op wat er nu aan mankeert". Inderdaad, het zou onnatuurlijk zijn als er nu niets af te breken was. Hier volgt het: de verlichte zijde van het gelaat is veel te vlak, de plastiek in dat gedeelte ontbreekt. Zo ook de natuurlijke vleesweergave. Daar de opneming bij het raam geschiedde, kon het niet anders of de lichtzijde van het gelaat moest overbelicht zijn, terwille van de schaduwzijde, die anders onderbelicht zou zijn. Om een dergelijk groot contrast te overbruggen, moet steeds een compromis worden gesloten bij de belichting. Zo veronderstel ik dat de lichtzijde van het gelaat in het negatief te zwaar is, maar als de details er in zitten, dan zou bij de vergroting door gedeeltelijk doordrukken van die partij de vlakheid, althans gedeeltelijk, opgeheven kunnen worden. Dit stoort hier des te meer door de tegenstelling van het witte overhemd met boord, de gevaarlijke klip bij de meeste mannenportretten. Misschien is dit wel de oorzaak, dat het lichaam in de meeste gevallen bij een horstbeeld ¾ genomen wordt en deze niet gewenste blikvanger tot een minimum beperkt wordt.

Vergelijk hiermede nu eens de twee prachtige meisjesportretten „Mien I" en „Mien II". Eigenlijk bezwaart het mij om tegenover het beginnersportret die twee portretten te plaatsen, waar een veel kleiner gedeelte van het gelaat verlicht is, maar waardoor juist de kracht van het licht tot zijn recht komt. Gegevens zijn mij niet bekend. Is het een vakfotograaf of een amateur; is de opname alleen bij dag, alleen bij kunstlicht of in combinatie gemaakt? Ik weet het niet, evenmin als ik iets weet van de camera of het vergrotingsapparaat. Ik zie alleen de foto's voor me en die zijn prachtig.

De maker beheerst zijn techniek, beschikt over artistieke kwaliteiten en..... over een aantrekkelijk model. Als hier retouche in het spel is, en ik neem dit als vaststaand aan, tenzij het vergrotingen zijn van kleinformaatnegatieven, dan heeft hij die techniek ook onder de knie.

Bij „Mien I" zou ik er de voorkeur aan geven iets meer van het horstgedeelte te zien, in ieder geval iets minder licht. Dit teveel aan licht op de japon en op het zich in de directe omgeving bevindende gedeelte van de achtergrond is natuurlijk een gevolg van de plaats van de lichtbron. Deze lichtpartij is iets te fel, hetgeen door doordrukken verminderd zou kunnen worden. Toch heb ik enige bezwaren tegen deze portretten, o.a. dat de glimlichtjes in de ogen met witte dekverf op het positief zijn aangebracht. Tenzij de vergrotingen naar een kleinformaatnegatief vervaardigd zijn, zou ik de voorkeur geven aan het met new-coccine op het negatief afdekken van dat gedeelte van de pupil. Maar alleen diegene, die over een vaste hand en een marterpenseel t.o 00 de beschikking heeft, kan zich daaraan wagen.

Autobuschauffeur
mej. I. v. d. B. te A.

Men noemt de ogen niet voor niets de spiegel der ziel en het is niet eenvoudig om de juiste toonwaarde en het glimlicht in de pupil weer te geven.
Het is moeilijk uit deze twee een keuze te doen zonder het model te kennen. Wanneer „Mien II" haar kapsel veranderd had en een andere japon had aangedaan, dan zou men haast niet willen geloven dat beide foto's dezelfde persoon voorstellen. Men zou het model moeten kennen om te kunnen beoordelen welke van de twee het meest gelijkend is. Bij deze twee portretten komt weer eens duidelijk tot uiting hoe moeilijk het is in een foto de karakteristieke gelijkenis te treffen. Het is jammer dat de technische gegevens ontbreken, want het zijn juist deze die voor de lezers de meeste waarde hebben.

OP ZOEK NAAR MOTIEVEN

Een goede slagzin wordt soms met goud betaald. De verdienste er van schijnt te liggen in de eenvoud en de kortheid van de zin. „Even tijd voor een Caravellis" — „11 uur Blookertijd" — „C. & A. is toch voordeliger". Het zijn slechts enkele voorbeelden uit de duizenden en de Amerikanen zijn er meesters in. Wanneer men een pakkende slagzin leest, dan lijkt het zo doodeenvoudig, maar als men de opdracht krijgt er zelf een te maken, dan blijkt pas hoe moeilijk het is. Men behoeft er geen geleerde voor te zijn, want vaak worden ze bij toeval geschapen. Men moet maar eens een helder ogenblik hebben en zij kunnen evengoed in het brein van een slagersjongen als in dat van een geleerde ontstaan. Het is een vondst.

Strand III

Foto van de maand

S. Tolman te
Monnikendam

Ditzelfde is het geval bij een foto. Hoe vaak wordt men niet getroffen door een allereenvoudigst gegeven, dat niet in de allereerste plaats uit artistieke overweging de aandacht trekt, maar veel eerder omdat met de uitbeelding van het onderwerp iets verteld wordt of omdat men uit een detail in zijn geest het „geheel" voor zich ziet verrijzen. Ik denk bv. aan de uitbeelding van de werkmansschoenen van Vincent van Gogh — afgedragen, bemodderde schoenen, die het harde zware leven van de Brabantse peelwerkers vertolken. Soms kost het even moeite en is de voorstelling niet altijd voor iedereen dadelijk begrijpelijk of ontgaat soms het verband tussen voorstelling en titel. Zo zag ik eens een uitbeelding van een schoolgang met vol behangen kapstokken, die tot titel droeg: „aan de arbeid". Het feit dat de kapstokken met jassen behangen waren, was een bewijs dat de leerlingen aan het werk waren. Het is met een motief als met een slagzin. Uit honderden motieven er één te kiezen dat iets te zeggen heeft, dat inhoud heeft, dat de kern raakt! Dan is de titel bovendien: overbodig. Ga er in een stad als Amsterdam of Rotterdam maar eens op uit om opnamen te maken. Het duizelt van de motieven en het is juist de grote verdienste, maar ook de grote moeilijkheid om uit die chaos het essentiële te kiezen. Het is zo opvallend, dat als men er op uit gaat men zo zelden iets merkwaardigs tegenkomt, terwijl men zonder vooropgezette bedoeling op stap gaande, vaak te kust en te keur gegevens aantreft en een dergelijk geluk valt iemand dan helaas maar al te vaak in de schoot wanneer men zijn camera niet bij zich heeft. Wanneer het echter niet gaat om levende gevallen, dan is er niets verloren. Men heeft dan alleen zijn geheugen nodig om het geval niet te vergeten en terug te komen op het tijdstip dat de zonnestand het gunstigst is. Er zijn mensen die over een scherpe opmerkingsgave beschikken, ook al hebben zij nog nooit een camera in handen gehad. De fotograaf, die een dergelijke begaafde sterveling onder zijn kennissen heeft, kan zich geen betere metgezel denken dan met hem of haar op stap te gaan. Zo iemand kan een leermeester voor een fotograaf zijn. Een journalist die niet over een scherpe opmerkingsgave beschikt zal op zijn gebied nooit iets bereiken, ook al is hij litterair nog zo ontwikkeld. Evenmin als de fotograaf, ook al heeft hij zijn vak technisch nog zo goed onder de knie. Men moet beide eigenschappen meester zijn om boven de middelmaat uit te komen. Het zoeken naar motieven vergt een enorme concentratie en die concentratie kan niet beter bereikt worden dan er alleen op uit te trekken of zoals hierboven gezegd in gezelschap van zo'n scherpe waarnemer. Hieruit blijkt alweer zonneklaar dat de camera slechts middel is, want de foto geeft evenals de tekening of het schilderij een kijk op het wezen van de maker. Wie geen zin voor humor heeft, behoeft zich niet aan een humoristische foto te wagen, evenmin als

Strand I S. T. te M.

Strand II

degene, die niet ontvankelijk is voor de schoonheid der natuur, zich op het terrein van de landschapfoto moet begeven. Wie geen oog heeft voor de schoonheid, lelijkheid of karakteristiek van de mensfiguur wordt nooit een goed portretfotograaf.

Er zit ook wel eens een grote bekoring in het „experiment". Hoeveel uitvindingen zijn er niet tot stand gekomen door experimenteren. Zonder experimenteren zou de wereld nooit vooruit zijn gekomen en de fotografie leent er zich bijzonder toe. Een voorbeeld van een dergelijk experiment vindt U in de „autobus-chauffeur".

Ik kan mij zo levendig voorstellen dat een fotograaf of fotografe, de camera bij zich hebbende en geladen met foto-enthousiasme in een autobus zittende en in zekere zin niets te doen hebbende, de camera niet met rust kan laten. En dan maar rondkijken en speuren naar een motief. Er zit op zichzelf reeds een genot in de camera te richten — dóór de zoeker of op het matglas kijkende (bij een Rollei bv.) — op het een of ander motief, het doet er niet toe wat. Men heeft in zo'n bus immers toch niets te doen en men staat eigenlijk op springen om te fotograferen. Zo kan ik mij de opneming van de „autobus-chauffeur"-opname indenken. Ze werd genomen bij het binnenrijden van een viaduct-tunnel. De chauffeur is dus nog juist verlicht door de zon buiten en wordt weerspiegeld tegen de donkere achtergrond van de tunnelingang. De fotografe noemt het zelf een zoekplaatje, een puzzle. Men ziet in de spiegelruit de metalen balken tegen de bovenkant van de tunnel en daaronder een vrachtwagen die de autobus tegemoet reed. Kijk, uit aesthetisch oogpunt heeft deze foto weinig waarde, maar zij is voor mij een bewijs dat de maakster zoekende is en durf heeft. Het was een waagstuk deze opname te maken en ik kan me zo levendig indenken, dat de maakster van het resultaat voldoening heeft gehad.

„Vacantie" en „strand" horen bij elkaar. Ook op het strand zijn de motieven legio en zelfs voor de meest eenvoudige box zijn de moeilijkheden wat de belichting betreft tot een minimum beperkt. Er is, met het moderne hypergevoelig materiaal meer gevaar voor over- dan

Strand I afgesneden

voor onderbelichting, juist voor de boxcamera, die in de meeste gevallen maar over twee diafragma's en één bepaalde momentsluitersnelheid beschikt. Het gebruik van een geel filter kan een overbelichting voorkomen. Laten we de drie nevenstaande strandfoto's eens aandachtig bekijken, dan valt het niet moeilijk om de volgorde te bepalen.

Strandfoto I heeft de meeste tekortkomingen, waarvan de meest in het oog vallende wel deze is, dat door de verkeerde profielstanden der twee groepen de blik van de beschouwer zowel naar rechts als naar links wordt gericht, waardoor de concentratie ongunstig beinvloed wordt. De tweede tekortkoming is de leegheid van het strand op de voorgrond en de plaatsing van de horizon precies in het midden; de derde tekortkoming is van meer technische aard, nl. de in het oogvallende te donkere rechterhelft van het beeld. Deze duidelijke fouten kunnen echter opgeheven worden. De laatste door tegenhouden van de rechterhelft bij het vergroten; de eerste en tweede door de schaar er in te zetten en er zal wel niet veel verschil van inzicht bestaan, wanneer U op de andere bladzijde de aanmerkelijke verbetering gewaar wordt. Dit had de fotograaf zelf ook kunnen vinden, tenzij hij met opzet zelf niet ingegrepen heeft, om mij een prachtig besprekenswaard specimen te doen toekomen.

In tegenstelling met de eerste heeft strandfoto II minder fouten. Het is heus geen spijkers op laag water zoeken wanneer er nog eens de aandacht op gevestigd wordt dat bij een natuuropname de horizon evenwijdig met de boven- of onderzijde van het beeld moet lopen.

Strand II afgesneden

Dit is hier niet het geval; het blijft storend en het is niet anders dan aan een zekere nonchalance toe te schrijven. De blikrichting gaat uitgesproken van links naar rechts, van dichtbij naar veraf. De voorgrond zowel als de rechter beeldhelft blijven echter te leeg. Het donkere voorwerpje op de voorgrond is te klein om als voorgrondvulling een rol te spelen; integendeel, het trekt te veel de aandacht, hetgeen voor zijn onbeduidendheid te veel eer is. Ook hier kan de schaar of het mes uitkomst geven, hetgeen eveneens op de volgende bladzijde beoordeeld kan worden. Dat de scherpte bij beide foto's te wensen overlaat, daar is geen remedie voor te vinden en ik meen te moeten aannemen, dat de opnamen met een eenvoudige camera zijn gemaakt en die onscherpte een gevolg van de middelmatigheid van het objectief is. Bij beide opnamen zijn strand en zee een decor en vormen de badgasten het hoofdelement.

Dit is bij de derde opname niet het geval. De mens kan hier gemist worden. Het zijn hier de stilte en de grootsheid van de zich oneindig uitstrekkende zee, die imponeren. In al haar eenvoud bekoort dit prachtige natuurtafereel, dat misschien nog meer gewaardeerd zal worden door bewoners van niet aan de zee liggende landen dan door ons, die zo nauw met de zee verbonden zijn.

Duidelijk zijn hier de drie plans waar te nemen. Duinen op de voorgrond, het strand als overgang naar de branding als middenplan en de horizon met wolkenlicht als afsluiting. Dat de duinpartij op de voorgrond geen enkele partij van dezelfde lichtsterkte als de branding vertoont, beschouw ik als een voordeel. Ik zou deze foto dan ook als de foto van de maand willen kiezen.

J. J. HENS

Het is al weer geruime tijd geleden, dat wij in korte opstellen iets vertelden — met foto's — van hen die het kerndidmaatschap der Nederlandse Fotografen Kunstkring wisten te veroveren. Er kwam toen in een stoot een groep kernleden bij, zodat wij in deze een achterstand in te halen hebben. Wij heropenen deze — niet star elke maand opeenvolgende — rubriek met veel genoegen met de tot nu toe enige amateur (zulks dan in de zin van de onderscheiding vakman—niet vakman) die dit kerndidmaatschap voor het leven wist te verkrijgen. Men kan zoiets overdreven achten in onze waardering, maar laten wij als onze eerlijke mening hier mogen zeggen, dat dit kerndidmaatschap de hoogste onderscheiding is op het gebied van fotografische prestatie, die wij in ons land kennen. Daarmee willen wij geenszins de zaak omdraaien en beweren dat een ieder die geen N.F.K. achter zijn naam kan voeren, in prestatie zou achterstaan, want steeds zullen er mensen blijven, die wars zijn van elk organisatorisch verband en buiten zulk een kring met hard werken evenceens een prachtig en minstens even hoog peil bereiken. Doch het feit ligt er, dat zij die kernlid werden, daarmee bewijs leverden van bijzonder goede prestatie tegenover een zeer veel — maar kwalitatieve kwantiteit en kwantitatieve kwaliteit — eisende jury. Want alleen zo en niet anders kan men kernlid worden.

J.H. den Boestert N.F.K.

Indien wij teruggaan in onze herinnering, dan is Den Boestert altijd de kerel geweest, die het anders wou doen dan een ander. Het ligt er altijd aan wat zo iemand presteert, of wij hem een beetje schuw aanhoren en niet veel terug zeggen, of wij hem een vervelende vent vinden, of dat wij hem in de gaten houden, omdat er wat in zit dat er best eens uit kon komen. Dat laatste deed Speekhout; hij zag het er in zitten en gal aan het werk van Den Boestert altijd wat extra aandacht.

Nu is het steeds gevaarlijk zich in de positieve belangstelling te weten van iemand die ook de macht heeft je werk te publiceren en door zo iemand om je oordeel gevraagd te worden als dat zo uitkomt. Met een redacteur een boom op te kunnen zetten is prachtig, maar het

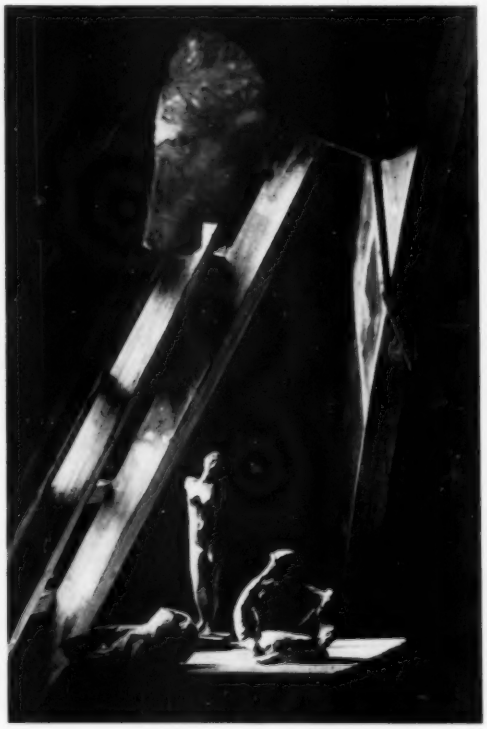

J. H. DEN BOESTERT N.F.K.

leidt ook zo spoedig tot die bekende benen, die weelde te torsen krijgen en daarom sterk moeten zijn.

Voor Den Boestert was het waarschijnlijk goed. Immers, het opzetten van een boom, en niet een zwam, maar een degelijk stuk hout, werkt rijpend. Men wordt genoopt zijn gedachten goed te formuleren, ze te doen kristalliseren en als een zo gaaf mogelijke eenheid aan de ander voor te leggen in een vorm die hij begrijpen kan. Men kan niet dazen zonder prompt op de vingers getikt te worden. Dat werkt heilzaam op een jonge kerel die nog door zijn fotografische puberteit heen moet.

Den Boestert erkent het nu zelf, dat hij in die tijd meende dat hij er al heel aardig wás. Hij maakte de prenten die zich distancieerden van wat tot toen het gebruikelijke genre was, hij zocht het in de close up, in de — wat men toen noemde — bizarre verdeling, hij durfde het aan een brok neus en mond een portret te noemen, kortom, hij volgde sterk de „school" van 1928, de vorm der nieuwe zakelijkheid, ontstaan mét de van een statief bevrijde kleinformaatcamera, die zijn blik in alle richtingen durfde werpen, ook recht omhoog en schuin omlaag, scheef, sterk bijziend of pal en starend. Thans achten wij dat vrij normaal, maar in die eerste tijd was dat..... wild. Wild en baanbrekend. En het baanbrekende trok Den Boestert. Wat er was, bevredigde hem niet. Hij werd rusteloos tegenover al die landschappen en zachte stadsgezichten, en zocht een uitweg.

Zij die FOTO 1946 opslaan op pagina 51, kunnen daar een hartige critiek van Den Boestert lezen op een expositie van „De Maasstad", die in al zijn openhartigheid een onprettige nost bleef voor de exposanten, doch de geest van Den Boestert volledig illustreert. Hij schrijft daar: „Wij willen, als goede vrienden, eerlijk onze critische mening geven en dan ten eerste constateren, dat het werk in het algemeen aan hoge technische eisen voldeed. G. la Rivière demonstreert een grote liefde voor het landschap, een gave techniek en zorgvuldig gekozen composities. Zou hij nu kunnen komen tot een visie, die specifiek fotografisch wordt? Zijn werk loopt m.i. al te veel parallel met de schilderkunst. Vooral bij het landschap is dit moeilijk te vermijden, maar toch moet het!" Dit is met zijn uitroeptekens niet minder dan een imperatief. In ditzelfde verslag noemt hij het werk van Molkenboer minder opvallend, maar z.i. het beste van de salon: „Het is gevoelig en knap, maar vooral fotografisch." Nog enkelen

J. H. DEN BOESTERT N.F.K.

Wederom een foto die betrekkelijk willekeurig genomen lijkt, doch bij nadere analyse vol gespannenheid van lijnen is. Een sterke stuwing omhoog, niet alleen in takken en stammen, doch herhaald door de omhoog bouwende wolkenlucht, en merkwaardig genoeg op zijn sterkst in de vaagste — bovenste — wolk. Er ligt beweging in deze takken, zij zijn niet stil, zij maken geluid. Bij silhouet is dat vaak anders, het introduceert immers eerder verstarring, doch hier zeker niet.

noemt hij, met steeds als waardemeter: een *fotografische* opvatting. Verderop durft hij te zeggen: „Het moet mij van het hart, dat ik weinig origineel werk vond. Vele der foto's kende ik reeds van vroeger, tenminste zo ongeveer..... Maar dan van anderen. Dit is geen directe beschuldiging van plagiaat. Die opzet is er zeker niet geweest. Maar het komt doordat het oog geschoold werd door het zien van foto's in bladen en boeken in plaats van „een confrontatie van geest en natuur". In de kern dus plagiaat."

„Komen tot een eigen fotografische visie is een zware opgave, die de meesten van ons nooit zullen volbrengen. Maar wij moeten het ons zelf tot taak stellen, willen wij onze fotografie niet in eenzelfde kringetje laten ronddraaien."

Deze opvatting is niet alleen interessant om zijn visie op de fotografie als uitdrukkingsmiddel (maatstaf: puur fotografisch, en niet andere technieken imiterend), maar ook om zijn datum: Februari 1946. Want er is wel eens de opmerking gemaakt, dat Den Boestert handig geluisterd zou hebben bij de N.F.K. en vlot het genotene in practijk zou hebben gebracht. Dit hier is bewijs van het tegendeel.

Wij willen op deze langzamerhand tot de kleine historie geraakte critiek nog even doorgaan, want de voorzitter van „De Maasstad" kwam prompt in het geweer. Algra zou Algra niet zijn, indien hij dit niet gedaan had. Hij verdedigt zijn mensen, door te wijzen op de aard der gewekte ontroering en de uit de gestoeldheid van bodem en atmosfeer voortkomende stemming. Zo zijn de onderwerpen er nu eenmaal. En bij vraagt over Den Boestert: „Het ware o.i. beter geweest, indien hij duidelijk had gemaakt, wat hij bedoelt. Laat hij ons aantonen dat we — en waarom — in het slop zijn geraakt. Als er werkelijk een „avant-garde" bestaat, laat ze als een voorhoede de strijd niet schuwen; laat ze als rechtgeaarde stoottroep de spits afbijten."

Het grappige is hier, dat Den Boestert wél duidelijk maakte, wat hij bedoelde. O.a. door op het werk van Molkenboer te wijzen. Het gehele verschil was gelegen in een tweevoudige opvatting van het woord „fotografisch". Het tegenwoordige werk van Algra getuigt er van dat ook hij het begrip „fotografisch" beseft en als noodzakelijk beschouwt, la Rivière veranderde evenzeer, al bleef hij daarbij sterk romantisch (en waarom niet?). Denk nu niet dat deze mensen dan wel weer afgekeken hebben en nu nadoen omdat het mode is. Het werk van anderen heeft hen dit woord in zijn zuivere betekenis doen begrijpen, opnieuw ontdekken. Fotografisch betekent niet dat de fotografie er aan te pas is gekomen om deze of gene prent te doen ontstaan, het betekent een klare en duidelijke hantering van de camera, en het uiteindelijke resultaat is een klare en duidelijke foto, een lensbeeld in zwart en wit. Een foto die er voor uit durft te komen een foto te zijn, en niet wil lijken op iets anders, bv. op de foto van een schilderij.

Het is de verdienste van Den Boestert, dit reeds vroeger gevoeld te hebben; sterker, een afkeer te hebben gehad van het technisch onzuivere. Daar geen vrede mee te hebben gehad, nooit, en naar anders te hebben gezocht. En niet afgelaten te hebben daar maar op te hameren.

In diezelfde tijd is Den Boestert zelf nog verre van een sterk voorbeeld. Zijn techniek is soms heel goed, soms ook beslist zwak. Men wijst daarop, doch begrijpt dan niet, dat voor hem de zuiver fotografische benadering belangrijker is dan de technische uitwerking. Hij zelf — ter ontlasting moet direct gezegd worden dat men niet alles tegelijk verwerken kan — hijzelf begrijpt mogelijk nog niet dat een gave technische uitwerking absolute eis is voor een zuiver fotografische benadering. Deze amateur steekt beslist niet slecht af tegenover andere amateurs, wat zijn technische uitvoering betreft, als de verjongde N.F.K. ook hem in de gelegenheid stelt werk op te hangen, teneinde voor het voorlopig lidmaatschap in aanmerking te komen. En als hij dan tussen anderen hangt, daar in Pulchri, dan krijgt hij een klap tegen zijn kop. Hij meende dat hij er was, en deze dingen, de beste die hij had, zijn voos, grijs, ze missen dat klare, dat hem prikkelt als weinig anderen. Hij gaat bij tijden — hij is amateur nietwaar, en moet het hebben van schaarse vrije avonden — woest aan het werk, tot ook hij die kracht en die fonkeling in zijn werk heeft, welke op de hand te hard lijkt en aan de wand zo goed is. Hij vecht er nog aan en daarin is hij niet alleen. Vakmensen N.F.K.'ers vechten soms evenzeer.

Toen wij Den Boestert vroegen hoe hij reageert op de steer en de belangstellingsfasen, die de N.F.K. kenmerken, was zijn eerste opmerking hieraan zeer veel te hebben. Men is niet alleen bereid te oreren, doch ook om te luisteren, het geponeerde te overwegen, en er een practische opinie over te geven. Men zal zich herinneren dat wij destijds een artikel gaven over Pim van Os, wiens abstract werk in het buitenland met de hoogste internationale onderscheiding meer waardering vindt dan hier te lande. Iemand die zich in abstracte vormgevingen verdiept wil zich gaarne verklaren. Pim van Os héélt vaak zeer besliste opvattingen. Op de zo lang zoekend gebleven Den Boestert moest dat niet zonder uitwerking blijven, meenden we — al zagen wij dat niet in zijn werk. Hij drukte het zelf zeer raak uit: bij sommige prenten vroeg Den Boestert zich af, of die gekke Pim nu in zijn achterhoofd zat te spoken. En dus bleef hij min of meer zichzelf. Dit is de gezonde wisselwerking: men neemt iets over van de ander, meer niet. De quintessens, het vijfde destillaat, en richt zich daar enigszins naar.

Den Boestert is een duivel voor andere amateurs. Hij vergoelijkt niets en kraakt af wat hem niet zint. Hij weet precies wat hij goed vindt, en hij zegt precies hoe hij er over denkt. Het is hem (of liever gezegd de anderen, de eenvoudigen van geest) overkomen, dat men hem uitnodigde een collectie werk van de leden te komen bespreken. Men noemde hem daarna in het clubblad de prediker die niets anders wist dan hel en verdoemenis. Toch kan men niet spreken van fanatisme, hij voelt zich alleen sterk, want wat hij jarenlang in zich voelde als

J. H. DEN BOESTERT N.F.K.

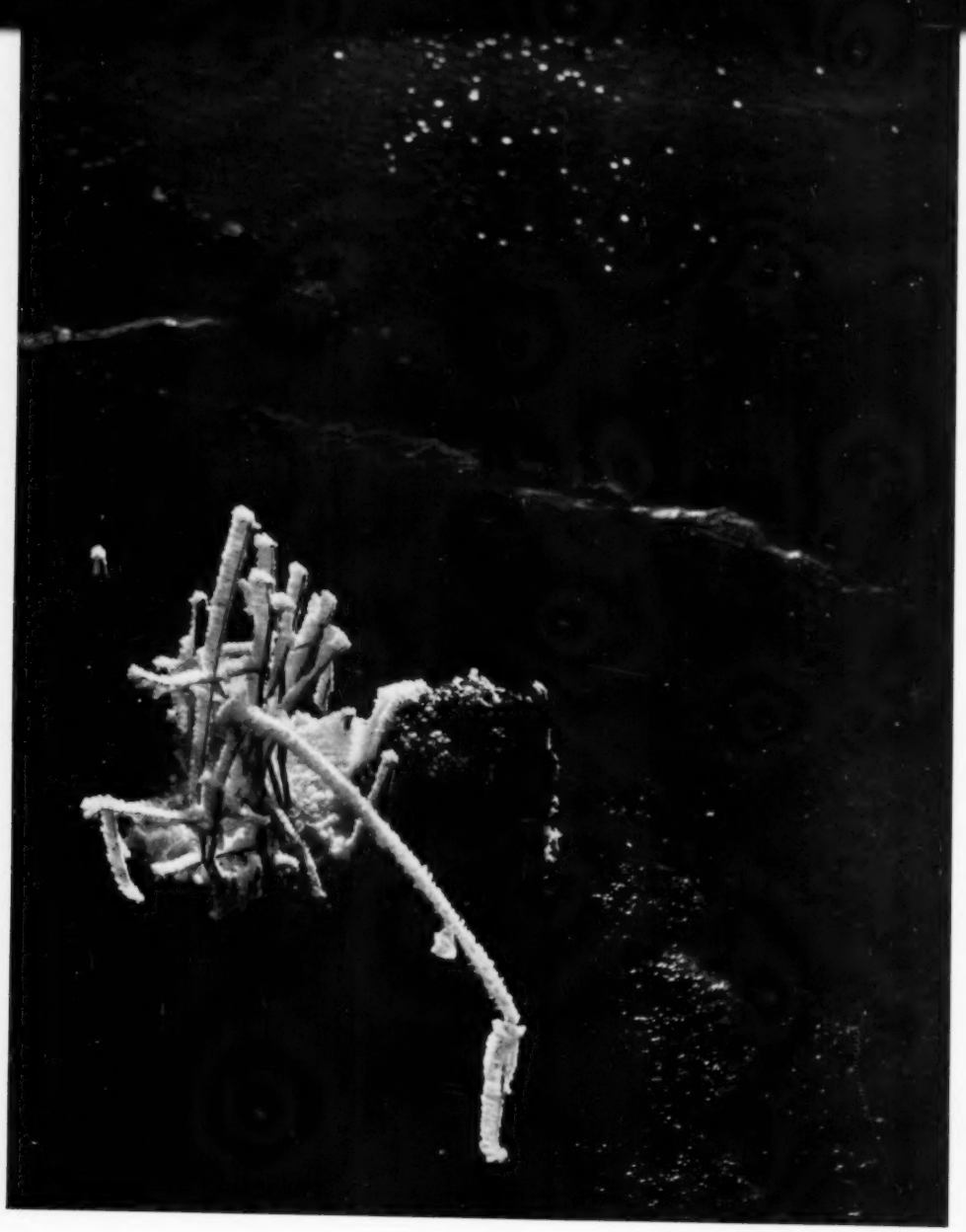

J. H. DEN BOESTERT N.F.K.

Bijna een statische foto, doch dat juist niet meer door het bewegende water. Dit schept een bewegingscontrast met het bertijpte hout, dat hooldmotief is meer plaats en contrast. Al het andere werd daaraan ondergeschikt gemaakt, en de waterlijnen zijn omvattend-versierende elementen geworden.

J. H. DEN BOESTERT N.F.K.

Een zeer brillant gehouden foto met uiterst forse contrasten, en daar boor van een zeldzame zonnigheid. Ook dit is romantiek, dat vaasje bloemen dat zich te zonnen staat, dit venster op de zon. Er spreekt uit deze foto een eenvoudige blijheid met het ongecompliceerde.

J. H. DEN BOESTERT N.F.K.

een natuurlijke aversie van het onechte, en een aantrekking tot het juiste, is in de loop van een betrekkelijk korte tijd bevestigd door de ontwikkeling die de fotografie thans kenmerkt.

Als allen die zijn en denken als hij, voelt en ziet hij de dingen dynamisch. Daarom kan hij het verstorvene niet minnen, kan hij geen waardering vinden voor de verdroomde foto die nooitmeer bewegen zal. Karakteristiek is bv. wat hij eens opmerkte over Het Stilleven: wat het juist niet moet zijn is stil, en geen leven. Men kan de foto's die in dit nummer geproduceerd zijn er stuk voor stuk op bekijken: zij geven slechts een korte fase. De boulevard met banken heeft slechts even dit zilverig licht, de margrieten in het rasm zullen met het gordijn bewegen in een windzucht, de boomsilhouetten zijn niet stil, de beeldjes in het atelier leven in een eigen sfeer, de dame in het museum is een rustpunt, waar we langs lopen en de achtergrond draait dan voorbij; het model richt zich direct op. Zijn foto's hebben iets in zich van de toevallig geworpen blik, die een beeld opving dat in de herinnering gegrift blijft. Dit is zijn sterke punt; vergeet niet dat het óók tot de kunst behoort als men niet beseft hoeveel zweet er aan ten offer ging.

Den Boestert is voorzitter van de Haagse Fotokring, en daarin is hij niet de enige N.F.K.-er. Hoezeer de invloed van een voorzitter door kan werken is hierin wel bemerkbaar, en zij die in de gelegenheid mochten zijn daar als gast op een clubavond te verblijven, raden wij ten zeerste aan dat ook te doen. Treft men het, dat de Foto van de Maand-competitie op de rol staat, dan kan men meemaken hoe óók nog over foto's gepraat kan worden. Het is een sfeer waaraan velen zeer moeten wennen, maar het is een goede sfeer. Er wordt niet alleen gebroken, al lijkt dit zo, er wordt evenzeer gebouwd. Een enkele naam als voorbeeld: Lanting, die het opgaf en zijn camera ging opbergen. Wat hij maakte vond geen waardering. Zijn contact daarna met de Fotokring deed hem opnieuw die camera opzoeken, want hier was iets dat hij ook steeds zo gevoeld had. Lanting is hard bezig een zeer goede naam te krijgen, zijn foto's hebben iets, dat je vastpakt. Het is de sfeer in een fotoclub die amateurs maken kan, en ook breken. Lanting werd weer gemaakt. Er lopen ook wel leden weg. In dat opzicht heeft de Haagse Fotoclub het gevaar in zich, sterk geïsoleerd te raken en highbrow te worden.

Den Boestert is er steeds op uit contacten te leggen met beeldhouwers, schilders, kunstcritici. Op het atelier van Termote maakte hij vele prenten, met Jos. de Gruyter onderhoudt hij een voortdurend contact. En wat deze mensen over de fotografie zeggen, is voor hem van belang, het staalt hem in eigen opvatting. Hij leidt die contacten door naar de N.F.K., en ook daar ontmoeten die waardering. Begrijp dit goed, het staat natuurlijk zeer aangekleed deze mensen uitspraken over en waardering voor de fotografie te horen weggeven, doch het is ook belangrijk. Het is niet zo, dat de kunstenaar neerziet op de fotografie, daar is hij te ernstig voor. Hij kan alleen vaak geen waardering opbrengen voor de meeste producten dierzelfde fotografie, en daar hij als kunstenaar een geheel andere emotionele structuur heeft dan wij zelf kennen, moet U nooit schrikken als hij zegt dat hij kotsen moet. Het is naar om te horen, maar de dingen liggen niet anders. Geef hem echter klare, eerlijke foto's te zien en zijn belangstelling groeit; hij kan alleen het wezenschte aanvaarden, het zichzelf zijnde, niet het imiterende. Deze gevoelsreactie alleen al behoort ons aan het denken te zetten.

Niet alleen om de reden — of mogelijk wel in de aanvang — zwerft Den Boestert op zulke ateliers rond. Wat hij daar zoekt is sfeer, en wat hij er vindt zijn prenten. Getuige enkele zijner foto's op deze pagina's. En die prenten hebben evenzeer sfeer, maar van een gezonder, rechtstreekser soort. Het soort, dat de kunstenaar wel aanvaardt, het soort dat hem doet zeggen: Goeie prent. En dan neemt hij hem nog eens op en bekijkt hem opnieuw.

Hij zei ons: als ik ooit het gevoel heb gehad een beginneling te zijn, dan is het tegenwoordig. Laat Den Boestert lang zo'n beginneling blijven, het houdt hem levendig, strijdlustig en op zijn hoede. Niets is fataler dan te menen dat je er bent.

H.

Een persfotograaf is door een leeuw aangevallen; commentaar van velen: „Wat dóét die man ook in de kooi?" Wel: foto's maken natuurlijk; en het is nu eenmaal bij het beroep ingecalculeerd, dat men zekere risico's durft nemen. Er is over dit geval in enkele kranten gezegd, dat de dompteuse haar werk niet zou verstaan; zij heeft echter als zodanig een uitstekende naam.
De hele kwestie was, dat de dieren in de bronsttijd waren en dan zijn al deze katten „onbetrouwbaar". De fout was niet, dat de fotograaf zich in de kooi waagde; de fout was evenmin dat hij flitslicht gebruikte, want de dieren reageren daarop practisch niet, zij „zien" dat licht nauwelijks.
De fout die gemaakt werd, maken vele fotografen als ze in een circus of elders bezig zijn: zij vergeten te veel, dat zij een storend element kunnen vormen. Ging niet het nummer van Madame v. Bever met haar zwarte hengsten in Vlaardingen volkomen mis, enkel omdat een fotograaf zijn blinkende flits-reflector op de piste-rand had neergelegd?
Wij moeten in dergelijke omstandigheden de dieren de tijd gunnen om enigszins aan ons te wennen; er is geen andere weg.

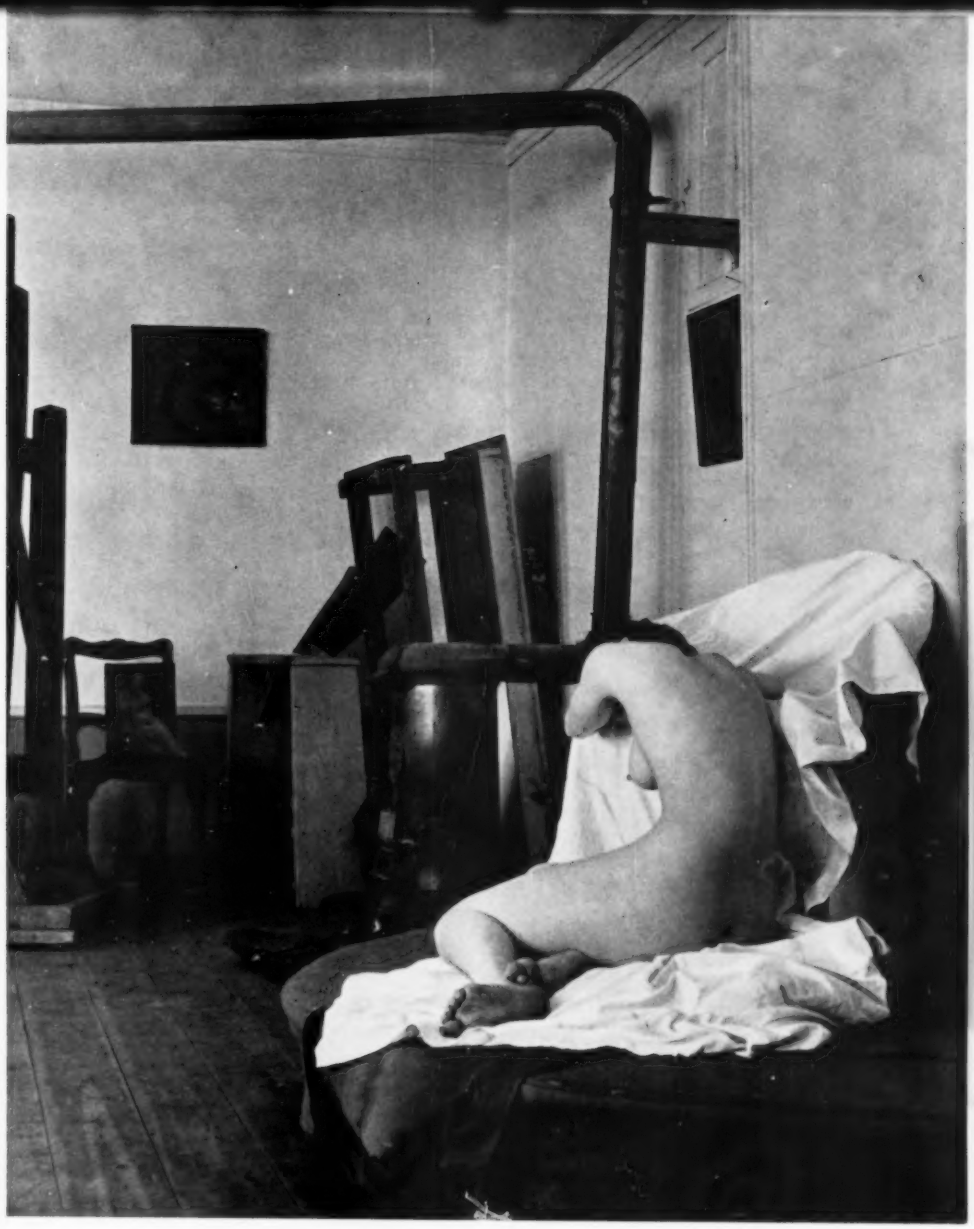

J. H. DEN BOESTERT N.F.K.

Het menselijk naakt fotograferen is een veel omstreden punt, men kan het zinloos noemen, en zeker is het dat, als een in feite zotte situatie geboden wordt, waarbij de blootheid b.v. een vaas op het hoofd gaat dragen in een salon. Dat harmonieert niet met het documenterend karakter van de fotocamera. Deze foto echter is in alle opzichten volkomen verantwoord. Hij heeft ook een sterke sfeer en beweeglijkheid. Elke prikkeling is volstrekt afwezig: omdat hij natuurlijk is. De figuur is geen hoofdzaak, doch medebepalend element.

J. H. DEN BOESTERT N.F.K.

Natuurlijk werd hij getrokken door de gespannen vorm in die grote strakke ruimte, doch om hiervan weer iets te maken is een tweede ding. Hij bereikte: sleer. Stilte, rust en ruimte, zoals een toevallig geworpen blik die soms kan opmerken, om dan later stevig in de herinnering te blijven haken als de sterkste impressie.

HELSINKI

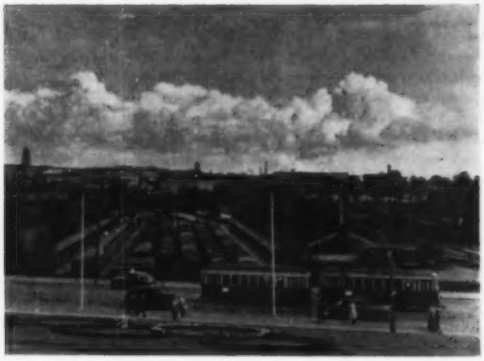

OLYMPISCHE STAD 1952

Het is of Helsinki in de zomer niet wil vergeten, dat het vele maanden van het jaar onder een sneeuwlaag ligt. Dit weerspiegelt zich reeds in de vlag: een blauw kruis op een wit veld. Met wat verbeeldingskracht ziet men daarin de schaarse blauwe zomerlucht tegen de achtergrond van onafzienbare sneeuwvelden. Eigenlijk staat voor de bezoeker aan de Finse hoofdstad alles nog in het teken van de harde en koude winter: brievenbussen met een scharnierende klep, teneinde te verhinderen dat de sneeuw toegang krijgt; maar ook de aanwezigheid van uitgebreide gemeentelijke vervoersmiddelen: electrische trams, trolleybussen en autobussen, alsmede goede interlocale en locale treinverbindingen.

In Finland fietst men niet; dat zou in de winter op de hellend gladde wegen tot een catastrophe leiden. Iedereen gaat met de beschikbare vervoersmiddelen. En op het ogenblik, gedurende de Olympische Spelen, is de gehele wereld in de witte stad van het Noorden vertegenwoordigd. Gebruinde mannen uit Iran wandelen broederlijk naast sportvrienden uit Brazilië en zij kijken met verbaasde ogen naar de metselende Finse vrouwen. Amerikanen filmen met overgave de marktvrouwen, waarbij voor hen het belangrijkste is, dat de groenten niet uitgewogen worden verkocht, maar worden afgemeten in bekers, precies zoals U Uw ontwikkelaar in een maatglas pleegt te doen. Ouderen onder U herinneren zich wellicht, dat in ons land vroeger aardappelen en bonen ook per „kop" of „maat" verkocht werden.

Het aantal bezoekers aan Helsinki wordt geschat tussen de 35.000 en 40.000. En het is stellig niet te boud gesproken als we zeggen, dat zeker de helft gewapend is met foto- en/of filmcamera. Maar de film- en foto-invasie heeft groter vormen aangenomen dan ieder persoonlijk heeft voorzien. Dat is begrijpelijker als men weet, dat het in Finland in de zomer geen nacht wordt. Als het in ons land des nachts tussen één uur en half twee behoorlijk duister is, dan is het hier volmaakt klaarlichte dag. Daartegenover staat, dat het in Finland 's winters met moeite enige uren lichter wil worden, terwijl het kwik in de thermometer dan 30 graden onder nul wijst. Alle huizen in dit land zijn van dubbele vensterramen voorzien, terwijl centrale verwarming door het gehele huis noodzakelijk is. In zoverre kan de fotograaf hier zijn bad op temperatuur houden, maar dat er talrijke moeilijkheden zijn te overwinnen, staat niettemin vast. Helsinki is een zeer moderne stad met 376.000 inwoners. Er is een prachtig oud gedeelte, dat weliswaar in eigen stijl is opgetrokken, maar dat toch herinneringen oproept aan de oud-Russische bouwtrant. Daartegenover staat de nieuwe uitbreiding van grootse en moderne allure. Het overweldigend grote en hypermoderne postkantoor beheerst evenwel niet het plein, evenmin het enorme stationsgebouw. Er is een samenbinding tussen oud en nieuw van een ongekende bekoring.

Uit alles blijkt, dat er met vaart door iedereen wordt gewerkt. En er is een grote tevredenheid, waarmede de Fin zijn sigaret rookt, die, kwalitatief, zelfs in de hongerwinter niet door een Nederlander zou zijn gepaft.

Het leven is duur in Helsinki en mogelijk ook in de rest van het land. Met klem wordt tegengesproken, dat deze duurte er gedurende de Spelen bestaat en bedoeld zou zijn om de oorlogsschuld te lenigen. Het stond voor deze Olympiade reeds vast, dat Finland in September van dit jaar schoon schip zou hebben gemaakt. Maar als je ontdekt wat wij voor onze Nederlandse gulden in onze winkels kunnen kopen in vergelijking tot het prijsniveau in Finland, dan wrijf je je intens warm in de handen.

Op fotografisch gebied is er eigenlijk maar weinig te beleven. „Dat is van later zorg", zeggen de Finnen. „We minnen de cultuur, getuige de vele hogescholen, middelbare scholen, theaters en muziekzalen, maar we weten, dat we niet alles kunnen in één keer."

In 1939 hebben de Finnen in de strijd tegen Rusland al het persoonlijk bezit aan goud en edelgesteente aan de regering geschonken. In ruil daarvoor ontvingen de echtparen trouwringen van ijzer. En de Finnen tonen ons thans hun trouwringen als het kostbaarste kleinood, want zeggen ze: we zijn een heel klein land, maar we zijn dapper!
Het parlementsgebouw in Helsinki heeft een duizelingwekkende trappenopgang, waarvoor iedere fotograaf likkebaardt.
Uit alles blijkt, dat deze stad uit het gesteente gehouwen is. Hier en daar — midden in de city — liggen nog de enorme steenklompen, waarachter een modern gebouw half schuil gaat.

En er is water: vanzelfsprekend véél water. In datzelfde water bij een van de oude bruggen, lag ook de „Piet Hein", waarvoor de bewoners van Helsinki een onbegrensde belangstelling aan de dag legden. Deze bevolking schijnt bijzondere voorliefde voor ons land te koesteren, want de geschiedenis van het Nederlandse vorstenhuis wordt op school geleerd. En wel zo terdege, dat de meeste Finnen alle moeite doen tot op de huidige dag „bij" te blijven.
Wij hebben de vele katu's, intie's en boulevards doorkruist op zoek naar fotografen en fotozaken. Een van de modernste ateliers vonden wij op de Mannerheimintie. *H. Iffland* is een Finse fotograaf van allure, die er een bijzonder eigen verlichtingstechniek op nahoudt. Hij bedient zich van zeer ijle schaduwen. Zijn gefotografeerde „kop" mist evenwel het markante uitdrukkingsvermogen, dat zozeer bij kunstverlichting kan worden opgewekt. Zowel bij de mannen- als de vrouwenkop zijn de gelaatsschaduwen zeer grijs gehouden. Voor ons gevoel te licht, te broos.
Maar ook hier geldt waarschijnlijk de weerspiegeling van het eeuwig durende sneeuwkleed. Het is bij het aanschouwen van schilderijen en portretten steeds weer alsof er angst bestaat zich te distanciëren van alles wat de lichte kleurtoets verbreekt. De dames tooien zich nu in de zomer met witte hoedjes. In Amsterdam, Den Haag en waar ook in Nederland is het niet anders, zult U zeggen. Stellig, maar de Finse vrouwen hebben in de winter reeds een natúúrlijke witte muts. De Finnen houden van die sneeuw, ze kunnen die

... Helsinki is op vele heuvels gebouwd ...

koude niet missen. Ze willen er ook in de schaarse zomermaanden aan herinnerd worden.
Dat verklaart de stoerheid van dit volk, maar tevens ook de kinderlijke naïveteit.

Behoudens een Iffling, werken de overige fotografen in Helsinki volgens een bepaald nationaal recept.
De dames, getooid met witte pet en zwarte klep (typisch Duits) en merendeels met zeer blonde haren, worden geplaatst tegen een meestal lichte achtergrond. In de armen een bos rozen of een soort bloemen, dat het jaargetijde vertegenwoordigt. Zoet en goedkoop. Maar..... al dat wit in die foto — die toch geen high key wordt — symboliseert dat niet min of meer de sneeuw, waarmede men het grootste deel van het jaar overladen wordt? Er is in ons land vaak de klacht, dat de fotografen steeds weer geboeid worden door het

... prachtig ruime pleinen ...

... moderne gebouwen, overal in het stadsbeeld ...

stereotiepe landschap, met hier en daar een molen, of een paar koeien in de wei, waartussen gele boterbloemen. Is het nu niet een nationale vertolking van alles in de natuur, dat ons zo dierbaar is? Het is maar een vraag, die ter overdenking wordt gegeven aan discutanten, die zo graag kolommen wijden over het gebrek aan new views.....

Er zijn eigenlijk maar weinig fotozaken in Helsinki, als we een vergelijking maken met een stad als Utrecht. Helsinki is tweemaal groter dan Utrecht, maar toch wint Utrecht de fotozakenrace. Toestellen zijn duur en schaars. Er zijn vele merken, die in het Fins worden geschreven en waarvan de veronderstelling mag worden gedaan, dat de fabriek in Rusland staat.

Een Rolleiflex is niet te koop, een Leica in de verouderde uitvoering en dan tweemaal duurder dan in ons land. Een uitzondering maakt de Rondinax, die

... standbeelden ...

... postkantoor ...

... parlementsgebouw ...

hier — schaars in voorraad — ongeveer *f* 60.— kost. De Rectaflex, een Ilford-camera in eenvoudige uitvoering, en de moderne Exa staan in de etalages. Een zeer verouderde en tweedehands Leica 3,5 kost een dikke *f* 800.—, Ikoflex *f* 400.—, Kodak USA 3,5 *f* 550.—, Voigtländer Bessa 3,5 *f* 225.—. Boxjes te kust en te keur voor ongeveer *f* 40.—, waaruit blijkt, dat de Fin wel fotografeert. Maar de belichte film verhuist naar de fotohandelaar. Wij ontmoetten een politie-agent, die zes filmpjes ter afwerking inleverde. Gedurende zijn lange weekeind (de Fin werkt gemiddeld zes uur per dag en op Zaterdag drie tot vier uur) had hij deze films geschoten. Een modern vergrotingsapparaat zocht ik tevergeefs; één Sixtomat lag, zielig alleen, te wachten op een koper.

In de winkels hangt steeds een bordje, waarvan het opschrift luidt: Valmistaa amatöörityönne vuorokandessa — sopimuksen mukaan nopeamminkin. We hebben er ons hoofd over gebroken, totdat een Engels sprekende Fin voor ons vertaalde: Ontwikkelen en afdrukken van Uw opnamen in een etmaal — in dringende gevallen zelfs sneller.

Er is dus ook in Finland niets nieuws onder de middernachtzon.

De amateurafdrukjes zijn niet beter en slechter dan in ons land. Vergrotingen worden er weinig van deze afdrukjes gemaakt. De familiekiekjes worden in grote albums geplakt en dienen om in de wintermaanden herinneringen op te halen in huiselijke kring. Hoe meer afdrukjes in een album des te meer gezinsvreugde. Vergrotingen nemen te veel plaats in.

Het grote karakter van een afbeelding ligt besloten in een schilderij, waarvan de Fin er op z'n minst één aan de muur heeft. En dan betreffen het steeds zomerlandschappen.

In de Kalverstraat van Helsinki, de Aleksanderkatu, hangen vlaggetjes-guirlandes, waartussen de gekroonde viking, het Finse wapen. In de etalages staan enorm grote foto's van sportfiguren en sportgebeurtenissen. Deze foto's zien er uitstekend uit en de afmetingen zijn vaak 4 × 5 meter. Het feit evenwel, dat in de hoekjes de naam Adox staat afgedrukt, levert de veronderstelling, dat dit geen Finse productie is.

Wij zullen ons onthouden van alle bijzonderheden, die U dagelijks en uitgebreider in Uw krant heeft kunnen lezen. Maar het moet ons van het hart, dat we bewondering hebben voor een volk, dat zo gering in aantal, met zo'n grote inspanning van alle krachten tot waarlijk grote prestaties in staat blijkt te zijn. En dan vergeten wij Nederlanders, dat we de ogen uitwreven, dat de Fin niet in een café zijn glaasje bier drinkt, maar aan de openbare weg in een kiosk; dat des nachts om drie uur Finse meisjes aan een ijsje staan te likken; dat omstreeks die tijd de vrouwelijke straatveger, evenals op de dag, de straten schoon maakt; dat de trams en

autobussen het gehele etmaal rijden en vol zijn en dat de openbare eetgelegenheden altijd-door gastvrij de poorten geopend houden.

En wij danken de Finnen, dat in hun cabarets niet slechts plaats werd ingeruimd voor Hollywood-sterren en Franse artisten, maar ook voor die Hollander Menno Grondsma. We zijn er toch eèn beetje trots op.

De organisatie van persfotografen in Helsinki is gedurende de Olympische Spelen voortreffelijk geregeld. Reeds ver van te voren werd de Olympiakuva (Olympische foto's) in het leven geroepen, waarvan zakelijk leider is de heer Karreinen.

Wij zijn eens met de technische directeur, de heer T. Norjavirta, gaan praten. Tezamen met zijn assistent Lauri Nurmi (geen familie van Paavo Nurmi — in Finland heten zovele families Nurmi!) werden veertig fotografen uit Finland en daarbuiten gecontracteerd. „U moet begrijpen", zei de heer Norjavirta, „dat het niet zo onmiddellijk in onze bedoeling lag om iedere persfotograaf uit het stadion te houden, dan wel om regelend op te treden. En voorts — dat mag U gerust weten — willen wij de gelegenheid aangrijpen om de wereld te laten zien, dat wij Finse persfotografen het vak goed verstaan. Wij hebben dus het alleenrecht in het stadion alle sportgebeurtenissen te fotograferen, teneinde zeker te zijn, doen wij dat in teams. Het weer valt bitter tegen. Anders is het in Juli in Helsinki brillant weer en het lijkt nu wel herfst. Wij mogen bij deze wapenschouw geen risico lopen en daarom maken wij bij iedere opneming talrijke dubbeltallen. De foto's worden in een enorme centrale onmiddellijk afgewerkt en gaan in sets naar gecontracteerde wereldbureaux of de afdrukken worden op het postkantoor van Helsinki telegrafisch overgebracht. Er zijn natuurlijk talrijke moeilijkheden te overwinnen, hoewel wij er — nu na een week — aardig inschieten.
Wij werken in het bijzonder met de Speed Grafic, maar tellen toch ook enige grote Linhof's in ons camerapark.
Door de telefoongesprekken weten wij, dat wij aan de eisen, die overal elders verschillend zijn, vrij goed voldoen.

Maar begrijp ons volkomen goed: deze pool was in het bijzonder nodig om tot een geslaagde ordening te komen. Iedereen, die met een amateurcamera in het stadion komt, kan van zijn tribuneplaats af fotograferen zoveel hij wil. Bij deze monopolisatie gaat het om vakwerk te leveren en beunhazerij tegen te gaan."

Over de financiële en economische opzet wenste de heer Karreinen zich niet uit te laten, ook al, omdat nu niet valt te overzien — naast het contractwerk — wat er aan losse plaatsingen verdiend zal worden. Want ook de Finse pers moet de foto's van Olympiakuvo betrekken. Een van de bladen in Helsinki, waarvan de heer Lindberg chef-redacteur is, probeerde door middel van een eigen fotograaf met speciaal geconstrueerd kastje, waarin toestel met telelens, van de tribune af de openingsplechtigheid te fotograferen. Niet, aldus de heer Lindberg, om de regeling te doorbreken, maar wel om de foto eerder geclicheerd te hebben dan de anderen. Het werd een pure mislukking, waarin het weer een grote bijdrage leverde. Bovendien was de foto zeer onscherp. Maar na deze eerste dag kwam bovendien de mededeling, dat het verboden was „amateurtoestellen" van telelenzen te voorzien. Deze mededeling was overbodig!

De Finse pool-fotografen besteden inderdaad bijzondere aandacht aan de foto's. Er zijn enige tekenaars, die bijzonder geslaagde montages maken, om de lezer een indruk te geven van de verrichte prestaties. Zo zagen wij een zeer geslaagde hordenloop. De lopers waren al springende gemonteerd op een van de bezoekerstribunes. Het geheel maakte een originele indruk en gaf een geslaagde kijk op de manifestaties.
Voor zover fotojournalisten uit heel de wereld meenden exclusieve opnamen in het stadion te maken, komen zij teleurgesteld uit.

Niettemin is er voor hen veel werk te verrichten, want de round-ups zijn vrij. Er heeft zich een aantal fotografen naar het Olympische dorp begeven, waarin de deelnemende ploegen zijn ondergebracht. Nu is de moeilijkheid, dat dit dorp alleen des morgens met veel handigheid te betreden valt. Op een tijdstip derhalve, dat de spelers slapen, of in bad zijn, of in training, of op een andere wijze onbereikbaar blijven. De spelers zelf zijn over deze bezoeken allerminst te spreken. En het moet gezegd worden: al dat vreemde bezoek verbreekt de sfeer, die zo noodzakelijk is voor een goede teamgeest.

Blijft er over te opereren in de city. Dat valt niet mee. Want er zijn talrijke enthousiasten, die gestoken zijn in dezelfde truien, waarop schreeuwende letters, als van de werkelijke deelnemers, die rustig elders toeven. Daar komen de taalmoeilijkheden bij. Velen verzuchten reeds: ik zal blij zijn als ik mijn eigen landje betreed...

S.

★

NIEUWE BONDSHANDLEIDING

De Bond van Nederlandse Amateur Fotografenverenigingen heeft thans de *derde herziene druk* uitgegeven van: *Zo organiseert U een Fotoclub*. Er zijn weinig boekjes over fotografie, waar geen recepten met hydrochinon e.d. in staan, die zo intens nuttig zijn en zo intens geraadpleegd worden, als dit. Ook dit immers *is* een receptenboek, doch dan hoe men een fotoclub moet klaar maken én zorgen dat hij goed blijft. Men kan er als volgt een exemplaar van bemachtigen: richt een fotoclub op en zorg dat deze lid wordt van de Bond.

Aperture, no 1, 1952. Aldus de simpele kop van een zeer lezenswaardig tijdschriftje uit de V.S., dat zijn start nam. Minor White maakte de foto's er voor. Nancy Newhall gaf de..... uiteenzettingen (deze stippeltjes, omdat zij een uitvoerig artikel geeft over het onderscheid tussen text, caption en title, en zelf spreekt van „captions". Twee jonge mensen in de Verenigde Staten van Amerika, die samen dit tijdschriftje vol maken (elk kwartaal), omdat zij uit puur enthousiasme veel te zeggen hebben, en vinden dat er een blad moet zijn, waarin fotografen recht tegen elkaar kunnen spreken. Als hun opinies maar rijp zijn. Zo'n blad is er niet in de U.S.A., vinden zij. Wij wensen hun van harte alle succes, van deze mensen moet de fotografie het hebben.

Welhaast bedolven zijn wij onder de foto's van het bezoek van Z. K. H. Prins Bernhard aan de verschillende stands van Film en Foto. Het spijt ons oprecht, dat het ons beslist onmogelijk is die alle te reproduceren.

Bob Entrop opende 19 Juli zijn *nieuwe studio* in de Zeezwaluwstraat 201-203 te Scheveningen. Blijkens zijn aankondigingsbrief is hij er beslist blij mee, en terecht. Met deze beste inrichting en goede apparatuur wensen wij hem evenzeer geluk als men zijn blijheid tot hard werken. Zij zijn beide nodig voor goed werk.

BONDSNIEUWS

Officiële Mededelingen van de Bond van Nederlandse Amateur Fotografen Verenigingen

Opgericht 11 Maart 1922

Goedgek. bij Kon. Besluit van 11 Mei 1926 No 57 en 10 April 1935 No 31
Redactie: G. A. W. WAGENAAR, Van Neckstraat 14, 's-Gravenhage.
Bondssecretariaat: Dupontplein 5, Amersfoort.

VACANTIE-OVERPEINZING

Wij zijn dan met vacantie; wij liggen heerlijk in een ligstoel en hebben het zelfgenoegzame gevoel dat we onze vacantie verdiend hebben zelfs. Alle bondsaangelegenheden, alle uit te werken plannen, alle brieven, alle afspraken, alle jureringen, alles verschoven tot na de vacantie en nu even rust.

En toch, al kunnen we dit alles ver van ons afschuiven naar later, laat de fotografie op zich zelf ons niet met rust en dwalen onze gedachten onafwendbaar naar datgene wat ons de laatste paar jaar toch wel erg vervult.

Wij hebben nu zeker wel anderhalf duizend foto's gezien in de laatste zes of zeven maanden, anderhalf duizend foto's, die stuk voor stuk gemaakt zijn met het doel om iets goeds te leveren.

Daar waren dan de Kerstsalon, de internationale tentoonstelling in het Van Abbe-museum, de tentoonstelling van de N.F.K., de wedstrijd bij de opening van het Amsterdam-Rijnkanaal, de krantenwedstrijd op Film en Foto, de internationale Focussalon, de Bondswedstrijden, de inzendingen van de N.F.K. en de N.F.P.V. en van de Amateursverenigingen in het R.A.I.-gebouw, de internationale salon van de F.I.A.P. te Salzburg, en nu hebben wij er misschien nog wel één of twee vergeten te noemen.

Wij zijn hier een beetje moe van, we hebben er even genoeg van en we zijn eerlijk gezegd min of meer uit ons fotografisch evenwicht. Wij zitten eigenlijk met elke vezel nog vast aan de fotografie van 15 of 20 jaar geleden, de fotografie, die hoewel zij zich heeft ontwikkeld in bepaalde opzichten en vooruit is gegaan, toch in hoofdzaak en in tendenz nog op de hedendaagse tentoonstellingen in overmaat aanwezig is.

Maar daarnaast hebben wij zoveel van het nieuwere, rake candid-werk gezien, zoveel werk ook wat duidelijk nog zoekende is naar een andere richting, een drang naar niet alleen afbeelden, maar ook zeggen, vertellen en mededelen, dat we onwillekeurig zijn gaan slingeren tussen deze richtingen, de ene dan het weergeven van het schone, om de schoonheid zelf, de andere het weergeven van een innige persoonlijke belevenis, en daarnaast nog een zeer grote richting, die het leven grijpt waar het zelf iets te zeggen heeft, iets luids en krachtigs, iets uitbundigs, maar meestal iets navrants en schrijnends.

Wanneer we even denken aan twee internationale tentoonstellingen, nl. die in het Van Abbe-museum en aan de internationale Focussalon, dan springen dadelijk deze verschillende dingen in het oog. De Focussalon gaf een overmaat van het schone en reeds lang bekende, wat toch ongetwijfeld zijn grote waarde heeft. Het Van Abbe-museum liet ons zeer veel van de beide andere richtingen zien. En naar beide tentoonstellingen hebben wij met veel genoegen, belangstelling en voldoening gekeken, en op beide tentoonstellingen zijn we niet ontkomen aan een zeker gevoel van wrevel.

Als we de mooie gladde landschappen op de Focussalon zien en de bloemenfoto's, en de soms zo weinig zeggende portretten, dan pakken die ons niet meer zó erg. Als we de uitingen van sommige fotografen op de Van Abbe-tentoonstelling zien, dan vragen we ons verbaasd af of dit nu werk is dat blijvend kan boeien. En dan benaderen we de kwestie van een andere kant. Het werk van Werner Bischof: „Hongersnood in India" is van een dusdanig fascinerende aard, dat men er zich nauwelijks van kan losmaken. Hier schreeuwt de ellende U toe. Er bestaat ook een werk van W. Reisewitz (Fotoform): „Getekend" van een zich in diepe ellende voorover buigende verminkte figuur met krukken, zó aangrijpend, dat men er niet van weg komt. Maar daarnaast is er weer werk, zoals dat van Ansel Adams, dat een statige schoonheid heeft, zoals eigenlijk alleen de natuur, door Adams' ogen gezien en door zijn camera vastgelegd, kan geven.

Laat ons dan ook even denken aan een paar fotowerken, die toch door een groot aantal van onze amateurs gekend worden. Daar zijn, van dr O. Steinert: „Ein Fussgänger" (die in origineel toch nog weer een iets andere indruk maakt dan de reproductie in FOTO), en het fragment uit een stierengevecht van S. D. Bellander, reproductie in Focus, en de eerste prijs-winnaar van de krantenwedstrijd op de R.A.I.: „Vlucht" van Lapré.

De „Ein Fussgänger" blijft voor ons, hoe we het ook draaien en keren, iets onzinnigs. Hiermede veroordelen we eigenlijk voorlopig meer ons zelf dan de maker van deze foto. Het is immers duidelijk dat iemand iets zeer goeds en moois zeggen kan in een taal die we niet verstaan. Even goed is het mogelijk dat hij onzin brabbelt. We weten het nóg niet, maar de tijd zal het ons moeten leren.

Het stierengevecht heeft, ondanks het feit van de zeer duidelijke, en waarschijnlijk, gewilde onscherpte, een enorme kracht, een vaart en een heftige beweging die sterk binden. Zou men twijfelen aan de technische uitvoering, dan beschouwe men het beeld goed, en men stelle vast dat hier een uitgebreide arbeid van toonscheiding is verricht, waardoor juist het geheel zo sterk gaat spreken. De harde lichttegenstellingen hebben een groot aandeel in de indruk van heftigheid en beweging.

Een beetje hiermede in overeenstemming is het beeld „Vlucht" zoëven genoemd. Hier is ook een ijlende vaart verkregen, niet het minst door de enorme onscherpte, maar ook dit beeld heeft een grote dynamische werking. Maar in tegenstelling met het voorgaande, zou men hier kunnen geloven aan een toevalstreffer, al mag men de maker niet de glorie ontnemen van gezien te hebben dat dit beeld het doen zou. Tien jaar geleden had men het weggegooid als volkomen mislukt!

Zichier nu wel duidelijk de veranderde instelling.

Laat ons niet verder peinzen, we hebben vacantie. Wij voelen ons gedreven naar het nieuwe, min of meer tegen onze zin, en dat is op zichzelf al een duidelijke aanwijzing voor ons zelf. En we bespiegelen nog even, zij het dan dat daardoor onze twijfel niet geringer wordt.

Rembrandt, Rubens, Leonardo da Vinci hebben al eeuwen getrotseerd. Zullen Picasso, en zovele modernen dit ook doen?

Beethoven, Bach, Mozart hebben al eeuwen overleefd, en zullen ook Gershwin en de zijnen dat doen?

Wij lezen nog steeds met enorm genoegen de schone taal van Couperus, maar zullen wij de schrijnende harde oorlogsverhalen blijven lezen?

Het goede zal zich zelf zijn plaats veroveren; er zal veel vergeten worden.

Maar er *is* een evolutie, en die zullen we moeten blijven bestuderen en misschien, ondanks ons zelf gaan volgen, omdat er ook kracht en waarheid in schuilen.

OFFICIëLE BERICHTEN

Vanwege het Ministerie van Oorlog werd door het Bondssecretariaat de volgende brief ontvangen:

1. Hierdoor deel ik U het volgende mede:
2. Ter voorziening in de terzake bestaande behoefte zullen door mij per October a.s. in militaire dienst dienen te worden opgeroepen een aantal dienstplichtigen, die bestemd zijn voor het volgen ener opleiding tot en tewerkstelling als reserve-officier-luchtfotograaf.
   De voor deze opleiding en functie te bestemmen dienstplichtigen moeten voldoen aan de volgende eisen:
   a. In het bezit zijn van het diploma 5-jarige H.B.S. B.
   b. Bij een vliegmedisch onderzoek waartoe zij dezerzijds zullen worden uitgenodigd, worden geschikt bevonden voor de kwestieuze functie.

c. Bij een persoonlijk onderhoud met een Selectie-officier blijk geven een redelijke kennis van en een goede belangstelling voor de fotografie te bezitten.
d. Geboren zijn in het jaar 1932 of 1933, in aanmerking komen voor het verrichten van militaire dienst (goedgekeurd, enz.) en nog niet in werkelijke dienst zijn.

3. Uitdrukkelijk zij vermeld dat deze aangelegenheid de normale vervulling der dienstplicht betreft en dat van een verplichting tot het sluiten ener vrijwillige verbintenis geen sprake is.
4. Voor nadere informaties terzake c.q. met verzoeken tot plaatsing als zodanig kunnen eventuele candidaten zich onder opgave van naam, voornamen, geboortedatum en -plaats en adres wenden tot de Indelingsofficier Luchtmacht, Bleyenburg 38 te 's-Gravenhage.
5. Aangezien naar het mij voorkomt onder de amateur- c.q. beroepsfotografen zich jongelieden bevinden die aan bovengenoemde eisen voldoen en die voor deze opleiding en functie in aanmerking wensen te komen, moge ik U verzoeken het vorenstaande in Uw blad te willen opnemen.
6. In verband met de terzake te verrichten werkzaamheden (vliegmedische keuring, enz.) zal ik eventuele opgaven gaarne spoedig ontvangen.
7. Ik moge U bij voorbaat voor Uw medewerking dank zeggen.

De Indelingsofficier Luchtmacht,
De Kapitein-Waarnemer,
w. g. J. KOUDIJS

De Bondshandleiding

In de pas verschenen 3e druk van de Bondshandleiding staan verschillende kleine onjuistheden in de adreslijst van de bestuursleden der aangesloten verenigingen. Bovendien zijn inmiddels enkele secretariaten gewijzigd. Hieronder volgt een lijstje met verbeteringen. De functionarissen, die prijs stellen op een up to date adreslijstje, gelieven de volgende verbeteringen aan te brengen:
Samenstelling Bondsbestuur (blz. 59) in plaats van de heer P. Mettau: W. H. M. Weeber, Voltalaan 26 te Hoensbroek (L.).
No 3. A.A.F.V., Amsterdam, Secretaris: R. J. Mulders, Van 't Hoff-laan 73 hs te Amsterdam.
No 8. N.A.F.V. Amsterdam, Secretaresse: Mej. C. Knippers (in plaats van C. N.); bovendien moet aan „Overige bestuursleden" worden toegevoegd de heer A. A. W. Brand van Straaten.
No. 10. Apeldoorn, Secretaris J. v. d. Sandt, Hotel Radio, Radio Kootwijk, post Apeldoorn.
No 19. F.C. „Delft", Delft, Secretaris: R. W. J. van Meteren, Soendastraat 11, Delft.
No 20. Delftse A.F.V. „Calvé" is opgeheven en vervalt dus.
No 21. Deventer, Secretaris: J. Hofman, Begoniastraat 8, Nieuwbouw Worp.
No 27. Emmen, Secretaris: J. Joele, De Veenkampen 37, Emmen.
No 42. Haarlem, H.A.F.V., Penningmeester: L. Grüteke, Kl. Houtstraat 12, Haarlem.
No 44. Heerlen, Het Motief, Voorzitter: Th. Heeres, Pr. Marijkestraat 12, Heerlen.
No 66. Rotterdam, Maasstad, Secretaris: G. M. la Rivière.
No 67. Rotterdam, A.F.V.R., Secretaris: W. K. de Lang, Schepenstraat 7 D, Rotterdam.
No 79. Voorburg. De naam van deze club is voortaan: Voorburgse Fotokring.
No 81. Weert. Het secretariaat wordt waargenomen door: H. Renia, Wilhelminastraat 25.

A. VAN LEEUWEN, Alg. Secretaris

Gaarne wordt hier verwezen naar blz. 205 van dit nummer, waar een mededeling van de Dienst der Bonds-Rondreiscollecties is opgenomen.

ONZE VERENIGINGEN

Na de gehouden jaarvergadering op 9 Juni 1952 van Fotoclub „Het Motief" te Heerlen, is het bestuur als volgt samengesteld: Th. Heeres, Prinses Marijkestraat 12, voorzitter; U. P. J. Ridderbeks, Thorbeckestraat 13, penningmeester; G. F. Hacquebard, Dr Kuijperstraat 31, secretaris; J. Adang, Kempkensweg 28, 2e secretaris; J. G. J. Meulenkamp, Meezenbroekerweg 14, commissaris, allen wonende te Heerlen.

Voorburgse Fotokring te Voorburg.

(Dit is de nieuwe naam van de in 1949 opgerichte Voorburgse A.F.V. „De Fotovrienden.)
Voorzitter is thans: T. J. de Looff, Oosteinde 187.
Secretaris: G. M. Kerkhof, Herenstraat 79.
Lokaal: Forum, voorfoyer, Herenstraat 6; aanvang 8 uur.
22 September: Jaarvergadering.
6 October: Foto van de maand.

Utrechtse A.F.V. te Utrecht.

Lokaal: Lange Nieuwstraat 10a; aanvang 8 uur.
Elke Donderdagavond bijeenkomst.

Verenigingen kunnen in deze rubriek opgeven: plaats, uur en datum van samenkomst der verenigingsleden, met vermelding van het programma op die datums. De gegevens moeten voor de laatste Vrijdag van de maand, voorafgaande aan de verschijning van FOTO, in het bezit zijn van de redacteur van Bondsnieuws, Van Neckstraat 14, Den Haag.

BUITENLANDS NIEUWS

Secretaris voor het buitenland / Foreign Secretary / Sekretär für das Ausland / Secrétaire pour l'Etranger — J. Akkerman, Nolensstraat 5c, Rotterdam-C. Telefoon 46830.

Op de volgende buitenlandse salons kwamen de daarachter genoemde Nederlandse fotografen met hun werk uit:

Vita Fotografica, Torino: H. Slosser, Amsterdam (kleurendia's).

Sixteenth South African Salon of Photography, Johannesburg, Durban, Port Elizabeth, East London and Bloemfontein: H. C. W. van Schaik, Nijmegen en C. J. J. Schaepman, Zwolle.

Eight International Exhibition of Photography, Norton on Tees: H. Slosser, Amsterdam.

1952 Exhibition Shropshire Photographic Society: C. J. J. Schaepman, Zwolle.

10e Salon International Albert Ier, Charleroi: Martin Coppens, Eindhoven, C. J. J. Schaepman, Zwolle en Joh. Scholten, Haarlem.

Cercle d'Art Photographique de Lyon, Exposition Internationale 1952: C. J. J. Schaepman, Zwolle.

Van *Schaepman* werden eveneens foto's aangenomen voor de volgende salons: *60th International Salon of Photography, Toronto* en *XV Salon Anual Internacional de Arte Fotografico, Buenos Aires.*

Wij wensen de inzenders van harte geluk met de behaalde successen. Immers, het is een „succes" als een foto wordt aangenomen voor een buitenlandse internationale salon, waarbij de eisen vaak zéér hoog gesteld worden. En als wij zeggen „wij wensen de inzenders geluk", dan doet dit denken aan zoiets als van „ga zo voort mijn zoon", want als we iemand gelukwensen, dan geldt dit zeer zeker ook voor de toekomst.

Verschillende bovengenoemde namen komen vrijwel regelmatig voor in de buitenlandse catalogussen. Buiten Schaepman zijn het Van Schaik, Slosser, Joh. Scholten (die toevallig hierboven juist niet genoemd wordt) en nog enkele anderen, die er voor zorgdragen, dat in de diverse catalogussen steeds voorkomt de „rubriek Holland".
De inzenders getroosten zich moeite, tijd en kosten en wij moeten dat waarderen (hetgeen wij dan ook doen) en wij kunnen slechts hopen, dat het velen tot navolging zal leiden. Er zit iets sportiefs in, we zouden bijna zeggen iets pikants, om in te zenden voor buitenlandse salons, afgezien nog van de morele plicht, die wij Nederlanders feitelijk en bloc hebben, om onze fotografische naam steeds weer naar buiten uit te dragen. Het sportieve bestaat hierin, dat men zijn mededinger „met een halve ronde slaat", dat men dus zijn foto ziet aangenomen en die van een ander niet. Het pikante bestaat hierin, dat de naam van de inzender, hetzij op de salon, hetzij in de catalogus onder de ogen komt van duizenden mensen, die eveneens de fotografie beoefenen, hetzij als hobby, hetzij als kunstzinnige uiting in optima forma. En onder deze laatstbedoelde categorie zijn er velen, die recht hebben het woord Kunst met een grote „K" te schrijven, omdat zij de fotografie als kunst beoefenen. En met succes.
Mén weet in het buitenland maar al te goed, welke de namen zijn van de Nederlandse wedstrijdwerkers. Zij gaan niet verloren in de massa, zij zijn bekend, zij krijgen regelmatig inschrijvingsformulieren toegezonden. Mén — in het buitenland — rekent op hun permanente medewerking, mén hoopt op meer medewerking. En voor wat dit laatste betreft, doet de Bond in eerste instantie een beroep op Uwe medewerking. Inschrijvingsformulieren kunnen vaak worden verstrekt door de Buitenlandse Dienst, die veelal ook de formulieren rechtstreeks toezendt aan wedstrijdwerkers. Leg deze niet terzijde, maar stuur foto's in. Hier zijn weer enige buitenlandse salons:

Foto Club Argentino, XVI Annual International Salon of Photography. Sluiting 30 September. Alleen foto's. Inschrijvingsformulieren aanvragen bij: Foto Club Argentino, Parana 631, Buenos Aires, Argentina.

VI Mostra Internazionale Annuale Della Technica Fotografica, Bologna. Sluiting 10 September. Inschrijvingsformulieren aanvragen bij: Associazone Fotografi Profwaaionisti, Bologna (Italië), Via Montegrappa 3.

Fourth Pittsburgh All Color Exhibit International 1952. Sluiting 23 September. Inschrijvingsformulieren aanvragen bij: L. F. Marks, 6527 Bartlett Street, Pittsburgh 17, Pa. Alléén kleurendia's.

8th International Mississipi Valley Salon of Photography, St Louis. Sluiting voor foto's 23 September, voor kleurendia's 23 October. Inschrijvingsformulieren aanvragen bij: E. A. Tucker, 3625 Carter Ave, St Louis 7, Mo.

Prima Mostra Internazionale di Fotografia Artistica, Torino. Sluiting 5 September. Alleen foto's. Formulieren aanvragen bij: Società Fotografica Subalpina, Via Bogino 23, Torino, Italy.

17th Annual Western Ontario International Salon of Photography, London, Ontario, Canada. Sluiting 5 September. Zwart-wit- en kleurenfoto's. Formulieren aanvragen bij: Western Ontario Salon of Photography, London, Ontario, Canada.

12th Victoria International Salon of Photography and Color Exhibition Victoria, British Columbia, Canada. Foto's en kleurendia's. Sluiting 18 October. Formulieren aanvragen bij: Irvine Dawson, 680 Victoria Avenue, Victoria, B.C., Canada.

Southampton Camera Club, 40th Exhibition of Photography, Southampton. Sluiting 7 October. Alleen foto's. Formulieren aanvragen bij: Southampton Camera Club, 30 Carlton Crescent, Southampton, England.

XXVIII Salon Internacional de Fotografia, Zaragoza. Sluiting 15 September. Formulieren aanvragen bij: Sociedad Fotográfica de Zaragoza, Plaza de Sas 7, bajos, Zaragoza, Espana.

Voor de volgende salons is een beperkt aantal formulieren verkrijgbaar bij de Buitenlandse Dienst:

Fourth International Salon of Photography, Ljubljana, Jugoslavia. Sluiting 15 September. Elke inzender van wie foto's worden aangenomen, krijgt een catalogus met 52 gereproduceerde foto's.

Lincoln Camera Club, 26th International Exhibition of Photography Lincoln, England. Sluiting 8 November.

De Buitenlandse Dienst verstrekt gaarne inlichtingen omtrent buitenlandse fotografische aangelegenheden, adressen, enz., kan ook zorgen voor overmaking van deviezen (inschrijvingsgeld voor salons, lidmaatschap van buitenlandse organisaties), enz.

Hij heeft de leeftijd van zeventig jaar bereikt: *H. G. Oets.* Maar dezer dagen is hij helaas in zijn woonplaats, Hengelo (O.), gestorven. Oets was een schilder en tekenaar van meer dan gewone begaafdheid; hij was verder een leraar in tekenen en kunstgeschiedenis, die zéér gezien was.
Wij memoreren deze bijzondere man, omdat hij zich óók op het terrein van de fotografie zoveel vrienden had gemaakt en omdat hij in de kring van de Hengelose Amateur Fotografen Vereniging zulk goed werk gedaan heeft. Dat men dit waardeerde blijkt uit het feit, dat hij erelid was van deze organisatie.
Oets was een man, die men zal missen.

*

Een schadekwitantie als hieronder gereproduceerd, wordt gelukkig niet dagelijks in behandeling genomen.
Voor de leden der Bondsverenigingen levert deze reproductie echter het bewijs, op welk een coulante wijze de schaden aan bona fide verzekerden worden vergoed.
Juist voor de leden van onze verenigingen, meestal in het bezit van apparatuur, waarvan de waarde tussen *f* 200 en *f* 1500 ligt, is de Bondsverzekering uiterst voordelig.
Immers polis, zegel, aanhangsel en andere bijkomende kosten worden hun niet in rekening gebracht.
Voor een gering bedrag (premie 1 pct, Bondsadministratiekosten ¼ pct per jaar) kunt U de volle overtuiging hebben, dat Uw bezit *volkomen all risks* is verzekerd.
De Maatschappij voor Assurantie, Discontering en Beleening der Stad Rotterdam Anno 1720 vergoedt namelijk aan de verzekerde alle schade ontstaan door beschadiging, door verloren gaan of door vermissing van de verzekerde voorwerpen, door *onverschillig* welke oorzaak. (Schade door slijtage, oorlogshandelingen, atoomkernreacties, of tijdens reparatie ontstaan uitgesloten).
De Maatschappij neemt derhalve ieder normaal risico volledig van de verzekerde over.
De verzekering is van kracht onverschillig waar binnen Europa (Rusland en Balkanstaten uitgesloten), in Noord-Afrika tot de 25ste breedtegraad, zowel gedurende het verblijf ten huize van de verzekerde als tijdens transport en indien de voorwerpen aan den lijve worden gedragen.
Aanvraagformulieren tot deelname aan onze Bondsverzekering worden op verzoek gaarne gezonden door de heer C. de Jong, 2e Bondssecretaris, Hoofddorpweg 16 bov., Amsterdam-W.

WENST U VEILIG TE VERZEKEREN?
DE BONDSVERZEKERING!

VAN HALL EN Co. - ASSURADEUREN - O.Z. VOORBURGWAL 101 - AMSTERDAM-C. - TEL. 47735-49935

Ontvangen van N.V. MAATSCHAPPIJ VAN ASSURANTIE, DISCONTERING EN BELEENING DER STAD ROTTERDAM ANNO 1720 GEVESTIGD TE ROTTERDAM

KALKER & POLACK Afd. Assuranties AMSTERDAM

de somma van --EEN DUIZEND DRIE HONDERD DRIE EN NEGENTIG GULDEN----

voor volledige vergoeding der schade, geleden door het verlies van de in de polis gemelde interesten, t.w. 1 Leica III C fototoestel no.374942 met lens Summar 5 cm. no.94235 ; Lens Elmar 9 cm.no.720903 ;Leitz Universeelzoeker no.2887 op 13-Mei 1952.

verzekerd bij kostbaarheden- polis no. SR 2975 schade no. 5596

ten name van Bond van Ned.Amateurfotografen Verenigingen t.a.v.H.S.KUIK,te,A'dam.

door tussenkomst van de firma alker & Polack te Amsterdam.

kwiteerende zonder enige reserve. Amsterdam den 21sten Juli 1952

ZEGGE F -1393.00-

VERZEKERDE H.S.KUIK.

(handteekening) BOND VAN NEDERLANDSE AMATEURFOTOGRAFEN VERENIGINGEN. Namens het Bestuur 2ensecr.adm.

exakta varex

MODEL VX

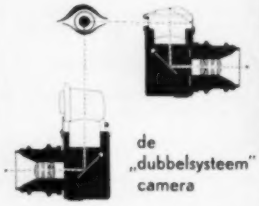

de
„dubbelsysteem"
camera

Firma Dr K. Heynderickx
Hugo de Grootstraat 17a
Den Haag

PLASTISCHE WERKING DOOR EEN ZEER LANGE TINTENSCHAAL

ILFORD

Plastika papier voor vergrotingen in wit en chamois, in verscheidene gradaties en oppervlakken.
Geeft de fijnste nuances in het negatief op de afdruk weer.

Plastika

PAPIER

vraagt naar het prachtige boek
„ILFORD MANUAL OF PHOTOGRAPHY"
uitgevoerd in kunstdruk, bijzonder interessante tekst in de Engelse taal.
472 pagina's, rijk geillustreerd.
Verkoopsprijs: fl. 7.50.–

ILFORD SELO N.V. HERENGRACHT 168 AMSTERDAM

STICHTING DETAILHANDEL IN FOTO- EN PROJECTIE-ARTIKELEN
DEFOPA
SECTIE VAKOPLEIDING

op 1 SEPTEMBER a.s.

wordt wederom het startschot gelost voor onze

2-jarige cursus

Fotohandelaar

Aan de finish wacht U (na met goed gevolg afgelegd examen) het

Officieel Vakdiploma

Fotohandelaar

Deelname is uitsluitend mogelijk voor degenen, die in de fotohandel werkzaam zijn.

Doe als de velen, die reeds thans onze cursus met zoveel enthousiasme volgen, en vraag heden nog een prospectus aan bij de

STICHTING „DEFOPA"

SECTIE VAKOPLEIDING

GALILEISTRAAT 173 - DEN HAAG - Tel. 394715

PROXIMETERS

Wilt U opnamen maken van
100 tot 25 cm
en tóch Uw gekoppelde
afstandmeter gebruiken?

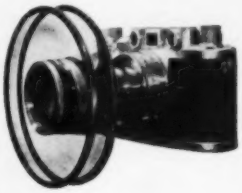

Vraagt Uw handelaar dan eens U een Proximeter te demonstreren!

Proximeter no. 1 voor opnamen van 100 tot 50 cm
" " 2 " " " 50 " 33 "
Gecombineerd voor opnamen van 33 tot 25 cm

Importeurs: **J. SANDERS** Foto- & Kino-Import

Laurillardlaan 15, Santpoort - Telefoon 8094 (K 2560)

DE NIEUWE **CONWAY BOX**

- ALLE 6 x 9 ROLFILMS PASSEN
- EXTRA GROTE BRILLANTE ZOEKERS
- GESYNCHRONISEERD VOOR FLITSLAMPJES
- INGEBOUWDE PORTRETLENS
- INGEBOUWD GEEL FILTER
- GROTE FOTO'S: 6 x 9 CM
- ZIJSLUITING: GEEN LICHTLEK

Dit is nu de ideale camera voor mensen die beweren dat zij het nooit zullen leren. Kijk in die royale zoeker (het schermkapje houdt het licht er uit), druk af en draai het volgende filmdeel voor. Dichtbij fotograferen: portretlens er voor. Mooie wolken: geel filter er bij. Acht prima scherpe foto's op een rolfilm. Foto's om trots op te zijn.

CONWAY BOX *f* 21,–
(zonder portretlens en synchrocontact *f* 17,50)

IMPORTEUR **MEIJLINK'S** FOTO-GROOTHANDEL c.v. - Heemraadssingel 121 - ROTTERDAM

VOOR AL UW

VACANTIE-
FOTO'S

DALCO
FILM EN PAPIER

VRAAGT UW FOTOHANDELAAR!

DALCO FILMS en PAPIEREN
hebben een wereld reputatie verworven

NEDERLANDSCHE FOTOGRAFISCHE INDUSTRIE N.V.
SOESTDUINEN - HOLLAND

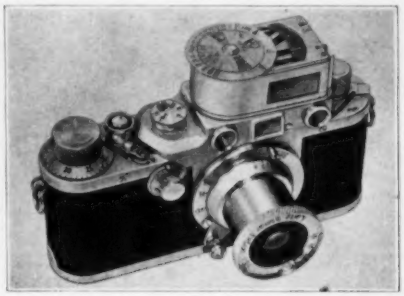

Goed geslaagde foto's

zijn de mooiste vacantie-herinneringen.

Om zeker te zijn van de juiste belichtingstijd, is het raadzaam een prima, betrouwbare belichtingsmeter te gebruiken.

★

METRAPHOT

geeft U onder alle omstandigheden de juiste belichtingstijd, ook voor kleuren-opnamen.

★

Er zijn 3 modellen leverbaar:

„LEIPHO"
met voetje, passend op de Leica-camera.

„MEPHO"
met voetje passend op bijna alle andere camera's.

„GLAFO"
zonder voetje.
Alle modellen in leren étui
f 67.50

„EXPHO"
extra versterkingselement in leren étui
f 23.50

Elke goede fotohandelaar heeft Metraphots voorhanden.

★

Prospectus gratis op aanvrage.

IMP. N.V. ODIN

Regula

De degelijke Precisie camera 24 x 36 mm die z'n prijs waard is.

DE KLEINBEELDCAMERA VOOR IEDEREEN

met Steinheil-Cassar 1 : 2.8. Prontor-S-sluiter, met flits contact. Front-lens instelling. Scherpte-diepte-schaal. Tweevoudige bescherming tegen dubbel opnamen. Geheel openklapbare achterwand. Krasvrije kunstlederen bekleding.

Prijs met Steinheil-Cassar	1 : 2.8 Synchroon	f 159.—
„ „ „	1 : 2.8 Volsynchroon	f 175.50
„ „ „	1 : 3.5 Synchroon	f 147.—

Verkrijgbaar bij de fotohandel

GEVRAAGD
in fotografisch bedrijf in het Zuiden van het land:

BEDIENDE

Moet beslist goed vakman zijn, negatief- en positief-retouche volkomen en vlot beheersen en zo nodig de patroon op atelier kunnen vervangen.

Aanbiedingen met proefwerk zenden onder No 305452 F., aan het bureau van dit blad.

VACANTIE-TIJD IS FOTOTIJD!

Maak fijne foto's! Raadpleeg de handleiding:

„VACANTIE-FOTO'S, DIE WERKELIJK GESLAAGD ZIJN!"

door D. HELFFERICH

Behandelt uitvoerig het „onderwerpen vinden", de voorbereidingen en de hulpmiddelen. 64 blz. Geïllustreerd. **Prijs f 1.25**

Verkrijgbaar bij Uw foto- en Uw boekhandelaar of bij de Uitgevers-Maatschappij „C. MISSET" N.V., Afdeling Boekhandel, Doetinchem. Giro 502258.

Vraag onze gratis lijst van boeken op fotografisch gebied.

- ROLFILMS
- CINE FILMS
  8 en 16 mm
- KLEINBEELDFILMS
- PORTRETFILMS
- FILMPACKS
  6 x 9 en 9 x 12 cm
- PAPIEREN
- PLATEN
- CAMERA'S

Eénmaal gebruikt zult U enthousiast zijn en bekennen:

U KUNT GEEN BETER MATERIAAL KOPEN!

VRAAGT UW HANDELAAR

Société Parisienne d'Editions Artistiques

Album No 7 bevattende 6 prachtige kodachrome opnamen en 50 originele kunstfotogr. naaktstudies van André de Dienes, Serge de Sazo e.a., formaat 24 x 30 cm. Prijs *f* 9,75.
Album No 8 in dezelfde uitvoering als album No 7, foto's van Serge Jacques, formaat 24 x 30 cm. Prijs *f* 9,75.
Album Marcel Véronèse, 50 originele naaktstudies, formaat 24 x 30 cm. Uitgevoerd in kunstdruk met hoogglanzende kartonnen omslag, prijs *f* 12,50.
Levering franco. Vraagt gratis prijscourant
Verkrijgbaar na storting op girorekening 395.669 bij de alleenvertegenwoordigers voor Nederland:

PHOFIL BOOK IMPORT

Amstelkade 42 — Amsterdam — Telefoon 27578
Wegens vacantie gesloten van 16 Augustus tot 3 September.

Een belichtingsmeter met wereldreputatie

DE **WESTON** *Master II*

meet — meer
ziet — zuiver
rekent — raak
weegt — weinig

Prospectus bij Uw handelaar of bij

„CINON" N.V. - Singel 120 - AMSTERDAM

FILMSTROKEN

kunnen door de fotohandel betrokken worden bij de

Filmstrookonderneming **„FIPRON"**,

KINDERDIJKSTR. 65, AMSTERDAM-Z. TEL. 98332

Wij maken ook aan de hand van losse foto's series in opdracht

---

GEVRAAGD:

2de bediende

Prachtkans voor jongeman om zich in de portretfotografie verder te bekwamen.

Sollicitaties met uitvoerige inlichtingen te richten aan:
D. EVERAARTS — Nieuwe Markt 9 — Zwolle

Wilt U voordelig en goed Uw **WINKELBETIMMERING** veranderen?

In 33 jaar verzorgden wij meer dan 3000 winkelinterieurs

Vraagt dan prijs en tekening bij **Fa J. HAASDIJK**

Schietbaanstr. 15 - Jan v. Vuchtstr. 42 - ROTTERDAM - Tel. 30759-30752

Agfacolor FOTO'S GOEDKOPER!

Agfacolor verovert de fotowereld. Met sprongen stijgt de productie. De Europese omzet heeft een omvang aangenomen, die prijsverlaging mogelijk maakt.

Agfacolor Negatieffilms 6 x 9 thans **f 6,95** - ontwikkelen 6 x 9 films **f 2.50** - Agfacolor-afdrukken 6½ x 9½ **f 1,80** - Agfacolorvergrotingen 7½ x 10½ **f 2,10** - 10,5 x 14,8 **f 3,60**

Uw ideaal dichterbij gekomen

Het is de begrijpelijke wens van een ieder, die fotografeert, opnamen in kleur te maken. Kleurenfoto's met het onvergetelijk mooie Agfacolor procédé, waardoor Uw foto-album zich vult met het kleurige leven zelf. Minder dan voorheen is de prijs thans een bezwaar. U bent weer dichter bij Uw ideaal gekomen alles in kleur te kunnen fotograferen met de reeds 15 jaar bestaande Agfacolor negatief/positief film. Tracteer Uzelf eens op een Agfacolor film. De Nederlandse afwerkcentrale heeft alweer ruim 1 jaar ervaring. U zult enthousiast zijn over het resultaat.

Agfa FOTO'S ZONDER WEERGA

GROOT CAMERA-NIEUWS!

De sensatie op Film en Foto was ongetwijfeld de

nieuwe CONTAX-S

Iedereen stond verbaasd over de mogelijkheden, die deze camera biedt.

Z. K. H. Prins Bernhard toonde zeer veel belangstelling voor deze buitengewoon mooie camera met zijn ook practisch zo uitermate belangrijk zoekerprincipe.

Contax-S

24 x 36 mm

EEN OMWENTELING IN DE CAMERA-TECHNIEK

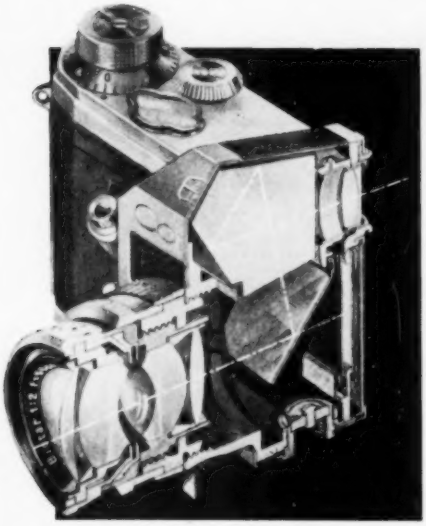

1 Matglas-instelling op ooghoogte
2 Links en rechts goedstaand door ingebouwd prisma
3 U stelt in door de lens, dus geen parallax
4 Fotograferen op korte afstand tot 10 cm door gebruik van eenvoudige tussenringen
5 Geen extra zoeker-aanpassing nodig voor gebruik van groothoek of tele-lenzen
6 De normale lenzen zijn voorzien van een diafragmastop, zodat U vooraf het gewenste diafragma kunt bepalen
7 Spleetsluiter van 1 tot 1/1000 seconde
8 Ingebouwde zelfontspanner
9 Film-indicator
10 Scharnierende achterwand
11 Met eenvoudig tussenstuk te gebruiken voor macro-opnamen
12 De camera is ideaal voor het maken van kleurenopnamen, doordat U een nauwkeurige afbeelding krijgt in de natuurlijke kleuren

PRIJZEN

met Zeiss Tessar F 2.8 — 5 cm . . . . . f 1020.—
met Zeiss Bioter F 2. — 58 mm . . . . . f 1165.—

FOKA N.V. **Admiraliteitsstraat 8 abc - Telefoon 22242-24422**
ROTTERDAM **2e Middellandstraat 23 - Telefoon 34644**

Vóór de vacantie..... in de vacantie..... ná de vacantie..... de foto's die U maakt hebben alle hun waarde en hun betekenis, wanneer en waar ze ook tot stand komen.

Hóe ze tot stand komen is een kwestie, die U niet lichtvaardig voorbij kunt gaan. Betrouwbaar negatiefmateriaal is een eerste vereiste voor het verkrijgen van goede resultaten; Kodak Films geven U de zekerheid, die U niet missen kunt: zij verschaffen U een grote belichtingsspeelruimte en bezitten een lange gradatieschaal en een perfecte kleurgevoeligheid.

Elke Kodak Film heeft het enorme research-apparaat achter zich, dat de naam Kodak als Wereldmerk op het gebied van Foto en Cine heeft gevestigd.

Kodak Films

KODAK N.V. • ANNA PAULOWNASTRAAT 76 • DEN HAAG